ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ. ЦАНА — PRICE $ 1.00

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11431 Tel.: (212) 380-2036

Год XXIX, № 274 New York, February — Люты — 1980 Vol. XXIX № 274

БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАЕ ЗАДЗІНОЧАНЬНЕ
— Галоўная Управа —
— Управа Акругі Нью Ёрк — Управа Аддзелу ў Нью Джэрзі —
АРГАНІЗАЦЫЯ БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАЙ МОЛАДЗІ
запрашаюць на
УРАЧЫСТАЕ СЬВЯТКАВАНЬНЕ 62-ІХ УГОДКАЎ
АБВЕШЧАНЬНЯ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ БЕЛАРУСІ
АКТАМ 25 САКАВІКА 1918
што адбудзецца ў
НЯДЗЕЛЮ, 23-га САКАВІКА 1980.
У ПРАГРАМЕ:
10-ая гадз. ураньні: Урачыстая Божая Служба ў Катэдральным Саборы БАПЦ Сьв. Кірылы Тураўскага (401 Атлянтык Авэню ў Брукліне)
1-ая гадз. папаўдні: Урачыстая Бяседа ў залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру пры 401 Атлянтык Авэню ў Брукліне.

СПАТКАНЬНЕ З ПРЭЗЫДЭНТАМ

Д-р Вітаўт Кіпель быў запрошаны на спатканьне з Прэзыдэнтам Джымі Картэрам для абмяркаваньня бягучых праблемаў беларускае й іншых нацыянальных групаў. Пры спатканьні прысутнічалі таксама Сэнатары Біл Брадлей і Гарысон Оніл. Падчас гутаркі з Прэзыдэнтам Джымі Картэрам д-р В. Кіпель закрануў пякучыя праблемы беларускай групы ў Амэрыцы ды насьвятліў палітычныя пагляды прадстаўнікоў беларускага руху. Гутарка была не напружаная ды вельмі інфармацыйная. Пры гэтым Прэзыдэнт Джымі Картэр зазначыў, што пра Беларусаў яму неадназразова даводзілася чуць і быць азнаёмленым зь беларускай групай у Амэрыцы, аднак імя „Вітаўт" у беларускім вымаўленьні яму даводзілася чуць упяршыню.

В. З.

БЕЛАРУСКІЯ КАЛЯДОЎШЧЫКІ ЛЯ СТАТУІ СВАБОДЫ

Беларускія Калядоўшчыкі ля Статуі Свабоды ў Нью Ёрку. Зь левага боку тэлевізійная рэпартэрка бярэ інтэрвю ад Паўліка Рамана.

8-га сьнежня 1979: Карабель-паром плаўна аддаляецца ад ньюёркаўскай прыстані. На караблі група беларускіх дзяцей — калядоўшчыкаў. Настрой прыўзьняты. Шмат хто з нашае групы наведвае Статую Свабоды ўпяршыню. Ды й нагода ня зусім будзённая.

Амэрыканскі Музэй Эміграцыі ў вадзначаньне Міжнароднага Дня Дзіцяці ладзіць сэрыю калядніх канцэртаў ля Статуі Свабоды. Нашая група за пасярэдніцтвам Ньюёркаўскага Аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня была запрошаная й прыймае ўдзел у гэтым сьвяткаваньні. Станцыя тэлебачаньня, канал 11 у сваёй праграме „Нью Ёрк, Нью Ёрк" робіць агляд гэтых імпрэзаў. Дык вось нашыя маладыя калядоўшчыкі, дзеці зь дзьвюх ньюёркаўскіх беларускіх цэркваў (Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў Брукліне й Беларускай Незалежнай Царквы ў Рычманд Гіл) пад кіраўніцтвам д-ра Алы Орсы-Рамана будуць выступаць із сьпевамі на тэлебачаньні.

Старэйшыя, кіраўнікі й бацькі, трохі хвалююцца: як выйдзе? А дзеці бегаюць па караблі ў беларускіх народных вопратках і цешацца з гэтае нагоды.

Ля Статуі Свабоды ўжо й дзеці прыціхлі й спаважнелі. Пасьля нэрвічкай пробы апошніх хуткіх агледаў касьцюмаў, інструкцыяў, як захоўвацца, што гаварыць і падобнае — пад яркае сьвятло мікрафону й камэру тэлебачаньня. Усё прайшло вельмі ўдала. Але што з гэтага зробяць рэпартэры?

Як плылі назад у Нью Ёрк, пайшоў дождж із сьнегам ці то з градам. Холадна, ветрана. Усе захуталіся. „Як былыя эмігранты" — нехта заўважыў.

19-га сьнежня 1979: Сяньня будзе высьвятляцца нашае выступленьне на тэлебачаньні: роўна а 11-ай гадзіне раніцай і а 10-ай з палавінаю вечарам. Усе зь нецярплівасьцяй чакаюць. Шмат якія дзеці расказалі пра выступленьне сваім сябром і настаўнікам. У школе Паўліка й Колі Рамана зрабілі адмысловую сэсыю, каб цэлай клясай глядзець перадачу. Вечарам-жа глядзелі перадачу ўжо амаль усе Беларусы з ваколіцаў Нью Ёрку.

Нашыя калядоўшчыкі адчынілі праграму. Сьпявалі добра. Калядняя зорка, удала выкананая сп. Уладзімерам Русаком, а цяпер у руках сп-ні Веры Бартуль, зьзяла над хорам.

Паўлік Рамана даў вельмі зьмястоўную інфармацыю пра групу, пра Беларусь, пра калядкі. З націскам паправіў журналістку, калі яна памылкова назвала нашую групу... **расейскай(!?).** Адным словам перадача выйшла ўдала й нам на карысьць. Сотні тысячаў глядачоў Нью Ёрку й ваколіцаў мелі нагоду ўпяршыню пабачыць і пачуць беларускіх калядоўшчыкаў на тэлебачаньні.

23-га сьнежня 1979 адбыўся ўжо запраўдны канцэрт у Музэі Эміграцыі ля Статуі Свабоды з удзелам беларускага дзіцячага хору, танцавальнай групы ды Данчыка Андрусышына. Дзеці пад кіраўніцтвам д-ра Алы Орса-Рамана выканалі шмат калядніх песьняў ды беларускі народны танец „Лявоніху". Данчык Андрусышын таксама зь вялікім посьпехам выканаў народную песьню „Хлопчык пашаньку пахае" й „Беларусачку". Удала вяла праграму Алеся Кіпель.

Шмат папрацавалі дзеці, бацькі, кіраўнікі й арганізатары, але посьпехі былі вартыя высілку. Дзеля так важнага ўкладу дзяцей у гэтую праграму варта іх тут усіх пералічыць: Паўлік і Коля Рамана, Антон Бартуль, Таня й Ніна Заморскія, Вінцэнт Мярляк, Грэйс, Анна й Росьцік Грылер, Нансы й Хрыстына Захаркевіч.

Апрача ўсяго гэтага, наладзіўся працоўны кантакт з Амэрыканскім Музэем Эміграцыі.

Зора Кіпель

УГОДКІ СЛУЦКАГА ПАЎСТАНЬНЯ Ў КЛІЎЛЕНДЗЕ

Сьвяткаваньне 59-ых угодкаў Слуцкага Паўстаньня адбылося 9 сьнежня летась у беларускай калёніі ў Кліўлендзе, якое было ладжанае мясцовым аддзелам Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў пад кіраўніцтвам капітана Юркі Гасьцева пры арганізацыйнай дапамозе мясцовага аддзелу БАЗА. Сьвяткаваньне прайшло вельмі ўрачыста й было аднэй з найлепшых нацыянальных імпрэзаў году.

Сьвяткаваньне пачалася ўрачыстай Божай Службай Мітрапаліта Андрэя ў суслужэньні а. Максіма з Дэтройту й а. дыякана Міхася Страпка. Жалобная акадэмія ў царкоўнай залі пачалася папаўдні таго-ж 9 сьнежня прапяяньнем жалобнага гімну „Сьпі пад курганам герояў". Масавае пяяньне было нагэтулькі ўрачыстым і ўзвышана патрыятычным, што не ў аднаго з прысутных паказаліся на вачох сьлёзы.

Урачысты настрой дапаўняла дэкарацыя залі нацыянальнымі сьцягамі ды сымбалічная магіла слуцкага жаўнера зь Ярылавым крыжам, як помнікам. Акадэмію адчыніў старшыня мясцовага аддзелу БАЗА, перадаўшы ейнае вядзеньне капітану Ю. Гасьцеву.

Рэфэрат аб Слуцкім Чыне прачытаў д-р Вітаўт Кіпель, які, доўгі час працуючы над зьбіраньнем матарыялаў аб слуцкіх падзеях, упяршыню падаў новыя дакумантальныя дадзеныя аб дыпляматычна-палітычнай дзейнасьці Случчакоў ды аб дыпляматычнай дзейнасьці Рады БНР у гэным часе.

Тады выступаў кіраўнік вайсковых і вэтэранскіх справаў Рады БНР д-р Язэп Сажыч, пасьля чаго ад імя беларускае моладзі сп. Язэп Раднюк і сп. Павал Ягаўдзік усклалі вянкі на сымбалічную магілу слуцкага жаўнера. Пры гэтым сп. Янка Ханенка прыгожа прадэклямаваў адмыслова напісаны ім патрыятычны верш. Прапяяньнем нацыянальнага гімну закончылася акадэмія, а тады адбыўся агульны абед ды прынагодныя выступленьні-ўспаміны беларускіх вайскавікоў.

С. Полацкі

НА ЎГОДКІ СЬМЕРЦІ АЛЕСЯ САЛАЎЯ

22 студзеня сёлета споўніліся другія ўгодкі ад сьмерці паэты Алеся Салаўя (запраўднае прозьвішча — Альбэрт Радзюк).

Алесь Салавей амаль ад самага прыезду ў Аўстралію жыў у Мэльбурне. Як ужо неадназразова ўспаміналася, трагічнай памылкай паэты, якая адбілася адмоўна на ягоным жыцьці й творчасьці, быў ягоны прыезд у Аўстралію. Далёка ад сябрў-паэтаў, ад культурных цэнтраў, ён задыхаўся ў бруднай, душнай вясковай беларускай атмасфэры Мэльбурну. На ўзьверх усяго, пераважна цяжкая фізычная праца на хрыбрыцы, прыкрасьці на працы, сямейныя турботы ня спрыялі шырэйшай творчасьці, але паэта ўсё-ж пісаў. Падчас рэдкіх сяброўскіх спатканьняў паэта любіў дэклямаваць собскія й іншых паэтаў вершы. Ён быў вельмі добрым дэкляматарам. Перад вайной ён студыяваў на Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэце ў Менску беларускую мову й журналістыку. Апошняй ён аднак амаль не займаўся зусім. Адзіным ведамым мне выняткам быў ягоны цудоўны рэпартаж, падпісаны мянушкай Антон Дабрыдзень, а зьмешчаны ў „Беларусе" (№ 209, 1974 году) „Пад нэбам Паўдзённага Крыжу — сяброўскія сустрэчы Беларусаў".

Беларускую мову Алесь Салавей бязьмежна любіў і ня мог сьцярпець, калі хтосьці яе калечыў пісьмова ці вусна. Любасьць да роднай мовы ён пераняў ад маці, якая таксама заахвочвала будучага паэту пісаць вершы, што ён і прабаваў рабіць, маючы ўсяго 8 гадоў. Калі яму было 14 год, ён паслаў свой верш ,напісаны у расейскай мове, у цэнтральную дзіцячую газэту „Пионерская Правда". У гэтым часе ў газэце працавалі ведамы таленавіты пісьменьнік Самуіл Маршак, які знаў вельмі добра беларускую мову (жыў нейкі час у Віцебску). Ён быў аўтарам шматлікіх кнігаў для дзяцей ды між іншым перакладчыкам на расейскую мову вершаў Максіма Багдановіча, Янкі Лучыны й Цёткі. Вось што парадзіў будучаму паэту С. Маршак: „Пиши по белорусски. Только на этом языке Ты сможешь хорошо написать, на языке, который Ты знаешь с колыбели. Ты мыслишь по белорусски, а пишешь по русски — мысли Твои не соответственные русскому языку". Алесь Салавей часта ўспамінаў добрыя й зычлівыя словы вялікага расейскага пісьменьніка.

Алесь Салавей прачуваў надыходзячую сьмерць. Паэта лятуцеў аб выданьні поўнага зборніка сваіх вершаў. Ён стараўся ўпарадкаваць іх, меў пляны напісаць новыя вершы, адкладаў грошы на выданьне зборніка. 22 студзеня 1978 году раптоўная сьмерць нечаканая перакрэсьліла ўсе пляны. Мэльбурнскія Беларусы — прыяцелі паэты яшчэ ў мінулым годзе стварылі ініцыятыўную групу, якая мелася заняцца спрэвай выданьня поўнага зборніка твораў Алеся Салаўя. Найважнейшай праблемай былі коштьі й самы друк зборніка. Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва ласкава згадзіўся заняцца выданьнем зборніка ды правядзеньнем зборкі ахвяраў на гэтую мэту. Беларусы Аўстраліі зычліва адгукнуліся на заклік мэльбурнскай ініцыятыўнай групы. Нявялікая колькасьць Беларусаў Мэльбурну (часткa зь іх пэнсіянеры) сабрала даволі значную суму грошай ды выслала іх у Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва. Частка-ж Беларусаў, разагітаваных нашымі „патрыятычнымі палітыканамі", заклік ініцыятыўнай групы зыгнаравала.

Цешымся, што праз некалькі месяцаў зборнік будзе ўжо надрукаваны. Гэта будзе найлепшы спосаб адзначыць памяць нашага выдатнага паэты, які бязьмежна любіў Бацькаўшчыну-Беларусь ды ейную мову.

А. Калодка

Дэтальнае апісаньне суду над Міхалам Кукабакам, што адбыўся ў Бабруйску 20-21 чырвеня 1979 г., было зробленае Віктарам Някіпелавам, які знаходзіцца цяпер таксама ў турме. Запіс, зроблены Някіпелавам, ды іншыя матарыялы пра Кукабаку займаюць увесь выпуск № 43/79 (10. XII. 79) „Материалов Самиздата", выдаваных радыёстанцыяй „Свабода".

У сваім выступленьні на судзе беларускі іншадумец М. Кукабака, крытыкуючы дзяржаўны лад Савецкага Саюзу, сказаў, што ў запраўды дэмакратычнай дзяржаве „павінна быць дазволенае стварэньне нацыянальных партыяў, дазволеная прапаганда й агітацыя за аддзяленьне нацыянальных тэрыторыяў ад дзяржавы".

ЗЬ БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ Ў КАНАДЗЕ

БЕЛАРУСКІ ПРАДСТАЎНІК НА АСАМБЛЕІ ПАЎНОЧНА-АТЛЯНТЫЧНАГА САЮЗУ

Ад 22 да 27 кастрычніка 1979 году адбылася ў канадыйскай сталіцы Атаве 25-ая гадавая Асамблея Паўночна-Атлянтычнага Саюзу. Прынялі ў ёй удзел прадстаўнікі парляманатаў 15-ёх краёў НАТО, а таксама шматлікія назіральнікі гэтых ды й іншых краёў. Упяршыню, у характары назіральніка, быў афіцыйна запрошаны арганізатарамі Асамблеі прадстаўнік ад Беларусаў.

СПАТКАНЬНЕ З ДЫСЫДЭНТАМІ

22 кастрычніка летась у Атаве, Канада, Канадыйскі Камітэт для Паняволеных Эўрапейскіх Народаў ладзіў прыняцьцё ў гонар савецкіх дысыдэнтаў, што апошнім часам апынуліся на Захадзе. Прыняцьцё адбылося ў рэстаране Канадыйскага Парляманту.

Былі прысутныя дысыдэнты Людміла Аляксеева, Віктар Бароўскі, Мікола Будуляк-Шарыгін, генэралмаёр Пятро Грыгарэнка, Зінаіда Грыгарэнка, Амбартсум Харгатыян, Раіса Мароз, Аіша Сэйтмуратава, Тамаш Вэнцлёва й Пятро Вінс. Ад Канадыйскага Камітэту для Паняволеных Эўрапейскіх Народаў прысутнічалі прадстаўнікі ад Беларусаў, Вугорцаў, Эстонцаў, Латышоў, Літувісаў, Палякаў, Славакаў, Украінцаў і Чэхаў. Старшынстваваў на прыняцьці Сэнатар Паўла Юзык.

НОВЫ СЯБРА СССМ

Студэнтка Ганя Сурвіла была назначаная ў кастрычніку мінулага году сябрам Канадыйскай Дараднай Рады ў Справах Шматкультур'я (Canadian Consultative Council on Muliculturalism). Рада гэтая складаецца із ста чалавек розных этнічных паходжаньняў. Мэта ейная — дапамагаць міністру ў вырашэньні пытаньняў, зьвязаных з ужыцьцяўленьнем канадыйскай палітыкі шматкультур'я. Назначае радных міністар фэдэральнага ўраду ў справах шматкультур'я на год часу. Перад гэтым у СССМ ад Беларусаў была д-р Раіса Жук-Грышкевіч.

Перад яе назначэньнем Ганя Сурвіла вызначылася актыўным удзелам у працах дзьвюх канфэрэнцыяў, прысьвечаных справам шматкультур'я ў Канадзе.

БЕЛАРУСЫ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З АТАЎСКАЙ ЭДУКАЦЫЙНАЙ РАДАЙ

У сьнежні мінулага году беларускі прадстаўнік прыняў удзел у першым паседжаньні Камітэту ў справах Шматкультур'я Эдукацыйнай Рады Атавы. Мэтай гэтага паседжаньня было паінфармаваць прадстаўнікоў розных нацыянальных групаў аб паседжаньнях Атаўскай Эдукацыйнай Рады ў галіне шматкультур'я ды наладзіць цясьнейшае супрацоўніцтва між Радай і этнічнымі групамі ў канадыйскай сталіцы.

Я. Сурвіла

Чытайце, выпісвайце, пашырайце газэту Беларусаў у Вольным Сьвеце „БЕЛАРУС"

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION. Inc.
Subscription $ 10. 00 yearly.

„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 10.00 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

"ЛІСТ ДА РАСЕЙСКАГА ПРЫЯЦЕЛЯ"

У Лёндане Згуртаваньне Беларусаў Вялікай Брытаніі выдала напрыканцы году летась брашуру на 64 бачыны — "Letter to a Russian Friend. A 'Samizdat' Publication from Soviet Byelorussia" („Ліст да расейскага Прыяцеля. Самвыдавецтва з Савецкае Беларусі"). Гэта — ліст ананімнага аўтара-Беларуса, напісаны парасейску, у вадказ на пытаньне расейскага „прыяцеля", ці не чакае беларускую мову ў век сучаснае навукова-тэхнічнае рэвалюцыі доля волскага дыялекту. Ліст напісаны ў красавіку 1977 г., а на Захад трапіў толькі летась.

Аўтар ліста, добра абазнаны ў гісторыі свайго народу й шчыры патрыёт, бароніць свой народ ад русыфікацыі, сьцьвердзіўшы ейную напорнасьць, ды выказвае пераканаьне ў здольнасьць Беларусаў вытрываць перад сучасным русыфікацыйным наступам на іх ды замацавацца ў стагодзьдзях.

Гэты цікавы твор самвыдавецкае літаратуры на Беларусі, пра наяўнасьць якое мы ведалі даўно, добра выдадзены лёнданцамі: з уступам паангельску, ангельскім перакладам усяго тэксту ліста ды паясьняльнымі зноскамі.

Кніжку можна выпісаць (цана: 1 фунт або 2,50 даляраў), пішучы на адрыс:

Ass'n of Byelorussian in Great Britain. 52 Penn Road, London N7 9RE, England.

Зь „Лістом да расейскага Прыяцеля" мы пазнаёмым нашых чытачоў у бліжэйшых нумарох „Беларуса".

КАЛЯДНІ ФЭСТЫВАЛЬ У ЧЫКАГА

Міжнародны Калядні Фэстываль у Чыкага, які штогоду адбываецца ў Музэі Навукі й Індустрыі, пачынаецца заўсёды вельмі рана, бо ўжо адразу па сьвяце Дажынак, і трывае аж да 7 студзеня.

Гэты Фэстываль узапраўды вельмі прыгожая й папулярная імпрэза ня толькі ў шырокай дзейнасьці самога Музэю, але й цэлага гораду Чыкага й аколіцы. Дзеля гэтага дырэкцыя Музэю ўжо месяцамі раней робіць старанную падрыхтоўку, ладзячы ўрачысты інфармацыйны абед для ўдзельнікаў Фэстывалю, на якім робіць іх фатаграфіі ў малых групах, каб пазьней разаслаць іх мясцовым газэтам. Яна стараецца зацікавіць ня толькі самых удзельнікаў, але й найшырэйшыя масы жыхарства, вэрбуючы да гэтага мясцовую прэсу, радыя й тэлебачаньне. Дзеля гэтага нічога дзіўнага, што ў каляднім часе многія тысячы людзей, якія прыходзяць зьведаць Музэй, у першую чаргу прыходзяць, каб пабачыць каляднія ялінкі.

Больш за трыццаць нацыянальных ялінак, кажная каля 20-цёх футаў вышыні, знаходзіцца ў галоўнай ратуньдзе Музэю. Разнастайна прыбраныя й асьветленыя каляровымі лямпачкамі ўсе яны разам робяць ураженьне зачараванага лесу й зьяўляюцца галоўнай атракцыяй каляднага сэзону Музэю.

Вось сярод іх красавалася й беларуская калядняя ялінка. І гэта-ж была ўзапраўды прыгажуня! Яна чаравала глядача сваёй арыгінальнасьцяй, разнастайнасьцяй аздобаў, містэрнасьцяй саломкавых арнамантаў, якіх сёлета было яшчэ больш, чымся ранейшымі гадамі. Захопленыя наведвальнікі часамі ня верылі, што гэта нешта запраўднае, і хоць дотыкам хацелі як-быццам у гэтым пераканацца. Таму ня дзіва, што шмат далікатных арнамантаў было ў гэтым годзе пашкоджаных. Але мы ня крыўдзімся за гэта, бо зробім новыя й яшчэ лепшыя.

Спонсарам беларускай часткі Фэстывалю — Каардынацыйны Камітэт Беларусаў Чыкага, які так згодна й добра ўжо даўгія гады вядзе беларускую культурную працу ў нашым горадзе. Сп-ня Вера Рамук, сакратар гэтага-ж Камітэту, ёсьць арганізацыйным кіраўніком і лучнікам з дырэкцыяй Музэю. Яна ў спэцыяльнай каляднай праграме, якую арганізавала адна зь мясцовых радыястанцыяў пад ялінкамі, расказала пра Беларусь і беларускія каляднія звычаі. Яна таксама мела даўгое інтэрвю з рэпартэркай мясцовай газэты, у якім гаварыла ёй пра беларускія каляднія стравы, некалькі рэцэптаў якіх было пазьней надрукаваных у гэнай газэце.

Сп-ня Тэрэса Тарасэвіч ёсьць шырака ведамай грамадзтву Чыкага з паказваньня старога спосабу праdзеньня й апрацоўкі лёну. Адзетая ў народную вопратку, з прыгожым калаўроткам, зьяўляецца атракцыяй кажнай беларускай выстаўкі, якая штогод адбываецца ў нашым горадзе. Дык ня толькі Беларусы, але й мясцовыя школы й унівэрсытэты запрашаюць яе з калаўроткам, каб расказала цяперашняй моладзі, як калісьці ейныя бабулькі пралі ніткі, ткалі й самі шылі адзежу.

Сёлета арганізатары Фэстывалю запрасілі Тэрэсу, каб яна задэманстравала сваё мастацтва каля беларускай ялінкі. Гэта-ж нічога дзіўнага, што аднаго вечара яна захоплівала шматлікую колькасьць глядачоў ня толькі прадзеньнем доўгай і тонкай ніткі із залатога лёну й расказамі пра яго гадаваньне й апрацоўку аж да вытканьня палатна, але й апавяданьнем аб дарагой ёй Беларусі.

Дык вялікае дзякуй усім тым, што сваёй адданай працай, сваім энтузіязмам спрычыніліся да хараства беларускай ялінкі. Яны-ж тыя самыя, якіх успомніў д-р В. Рамук у сваёй леташняй справаздачы. Аднак хацеў-бы яшчэ раз падзякаваць Люні Беленіс, якая найбольш улажыла ў гэта працы й стараньняў. Яна із запраўднай умеласьцяй і цярплівасьцяй тварыла штораз новыя аздобы й хацела, каб яны былі найпрыгажэйшыя, — так, каб кажны наведвальнік, паглядзеўшы на ялінку, глянуў і на назоў краіны, якую яна рэпрэзэнтуе.

А што ён цікавіўся, дык сьветчаць пра гэта словы арганізатараў, якія, дзякуючы нам за ўдзел у Фэстывалі, гаварылі, што яны атрымалі ад наведвальнікаў шмат пахвалаў і словаў захапленьня нашай ялінкай. Яны таксама падчыркнулі, што ялінка выклікала ў глядача вялікае зацікаўленьне нашай краінай ды што літаратура, якую мы ім далі, была ім добрай дапамогай у гэтым.

Антон Беленіс

ФОНД ВЫДАНЬНЯ ЮБІЛЕЙНАЙ КНІГІ ЯНКІ КУПАЛЫ

На конта Фонду Юбілейнай Кнігі Янкі Купалы ў студзені 1980 г. былі атрыманыя ад наступных ахвярадаўцаў сумы: **Эвэліна Шыманец — $11,96; Язэп Янчэўскі — $8.34; Ванда й Міхась Махначы — $25.00; А. П. — $20.00; Янка Чарнэцкі — $25.00; усяго разам у студзені 1980 г. — $90.20. Разам з папярэднімі й банкавымі працэнтамі — $3,318.70.**

Усім паважаным Ахвярадаўцам нашае шчырае беларускае дзякуй!

Рэдакцыйная Калегія Газэты „Беларус"

СУСТРЭЧЫ ЗЬ Ю. ВІЦЬБІЧАМ

(НА ПЯТЫЯ ЎГОДКІ АД ЯГОНАЕ СЬМЕРЦІ)

„О, Беларусь, мая шыпшына . . ."
— Уладзімер Дубоўка

Гэтыя прыгожыя словы паэты вырытыя на помніку, які стаіць на магіле выдатнага беларускага пісьменьніка й таленавітага публіцыстага сьв. пам. Юркі Віцьбіча на Беларускім Магілніку ў Саўт Рывэры (штат Нью Джэрзі ў США).

Упяршыню я сустрэўся з творчасьцяй Юркі Віцьбіча ў 1943 годзе, чытаючы ягоныя мастацкія нарысы зь гісторыі Беларусі на бачынах ілюстраванага часапісу на беларускай мове, што выходзіў тады ў Рызе („Наш Шлях" — Рэд.). У гэтых нарысах Юрка Віцьбіч яскрава апісваў гэраічнае змаганьне беларускага народу супраць сваіх жорсткіх прыгнятальнікаў — апалячаных буйных фэадальных магнатаў, а пазьней супраць расейскага царскага дэспатызму й бальшавіцкай крывавай дыктатуры. У 1944 годзе ў Рызе паэта Алесь Салавей із захапленьнем гаварыў мне пра творчасьць Юркі Віцьбіча. Ён казаў, што перад вайной у БССР толькі ў творах Юркі Віцьбіча можна было знайсьці нацыянальныя элемэнты, хоць крыху чаго-небудзь на нацыянальна-беларускія тэмы.

Раньняй вясной гэнага 1944 году Алесь Салавей езьдзіў з Рыгі ў Менск на сустрэчу беларускіх паэтаў, пісьменьнікаў і артыстых з Прэзыдэнтам Беларускай Цэнтральнай Рады Радаславам Астроўскім, на якой меў прыемную для яго нагоду асабіста пазнаёміцца зь Юркам Віцьбічам. Пра гэтую сустрэчу ён мне шмат расказваў. Пасьля вайны, у Нямеччыне, я чытаў рэдагаваныя й выдаваныя Юркам Віцьбічам часапісы „Зьвіняць званы Сьвятой Сафіі", „Шыпшына", а таксама рэдагаваную ім беларускую газэту „Беларускае Слова".

Калі Юрка Віцьбіч з жонкай увосені 1949 году прыехаў з амэрыканскай зоны Нямеччыны ў ЗША (ягоная маці прыехала пазьней), дык сябра Ўправы Злучанага Беларуска-Амэрыканскага Дапамаговага Камітэту Мікалай Філістовіч, на просьбу тагачаснага старшыні гэтага Камітэту праф. Барыса Кіта, паехаў у Нью Ёрк, каб спаткаць іх у порце й прывезьці ў Саўт Рывэр. Злучаны Беларуска-Амэрыканскі Дапамаговы Камітэт памагаў тады Беларусам выэміграваць зь Нямеччыны ў ЗША. Праф. Барыс Кіт запрапанаваў інж. Пятру Орсу й ніжэйпадпісанаму вечарам гэнага дня пайсьці разам зь ім у сьціплую кватэту Філістовіча й чакаць прыезду Юркі Віцьбіча, каб зь ім сустрэцца й пазнаёміцца, што мы ахвотна й зрабілі.

Зь першага пагляду Юрка Віцьбіч, які на свае гады выглядаў молада, паказаўся мне чалавекам сьціплым, стрыманым. У гутарцы, якая вялася ў прыязнай сяброўскай атмасфэры, ён ня быў шматслоўным, але ўсё тое, што ён гаварыў, сьветчыла аб ягонай высокай інтэлігенцыі. Гэтак склалася, што Юрка Віцьбіч пасьля прыезду ў Саўт Рывэр быў пару гадоў маім блізкім суседам: ён з жонкай і сваёй старой маці жыў побач, у суседнім доме. Дык я часам вечарам, пасьля працы, заходзіў да яго пагутарыць. Аднойчы, зайшоўшы да Юркі Віцьбіча, я застаў у яго Міхася Сеньку й Лявона Шурака, вельмі актыўных у беларускай нацыянальна-грамадзкай працы маладых патрыётаў, якія пасьля цяжкае працы на хвабрыцы адбівалі на рататары сьвежы нумар „Шыпшыны". Не зважаючы на тое, што Юрка Віцьбіч пасьля прыезду ў ЗША працаваў на хлеб штодзённы на хвабрыцы, — а яму да фізычнае працы было ня прывыкаць, бо яшчэ ў свае юнацкія й маладыя гады, будучы сынам „клясавага ворага", быў змушаны абставінамі й каб здабыць сабе права на вышэйшую асьвету, цяжка працаваць у Маскве спачатку на будаўніцтве, а пазьней цэлых 10 гадоў на хэмічнай хвабрыцы, — ён не пакідаў літаратурнай дзейнасьці.

Юрка Віцьбіч зь ягонай характэрнай усьмешкай на твары сказаў мне: „Вось глядзіце, сп. Брылеўскі, як працуюць Франьцішак Скарына й Васіль Цяпінскі. Гэта я гавару бяз ніякай іроніі, бо каб не яны, дык „Шыпшына" й ня выйшла-б". Пажартаваць Юрка Віцьбіч любіў, пры тым не зважаючы на прызнаныя наагул аўтарытэты, якіх ён ня вельмі шанаваў. „Як добра, — сказаў ён аднойчы, калі мы з жонкай і сп. Міхась Сенька наведалі яго хворага ў шпіталі, — што мы на эміграцыі маем тры А — Астроўскі, Абрамчык і . . . Асіпчык, бязь іх мы прапалі-б". Гэты жарт я ад яго чуў пазьней ня раз.

Аднак, працуючы фізычна на хвабрыцы й ня маючы даволі вольнага часу й сродкаў, Юрка Віцьбіч у ЗША доўга выдаваць „Шыпшыны" ня мог. Але дзеля гэтых прычынаў ён творчай літаратурнай працы не пакінуў. Наадварот, спыніўшы выдаваньне „Шыпшыны" й адыйшоўшы цалкам ад грамадзка-палітычнай дзейнасьці й міжгруповага змаганьня, якое перайшло ў сваркі, ён увесь свой вольны час і сілы пасьвяціў на пісаньне мастацкіх краяведна-гістарычных нарысаў, апавяданьняў і фэльетонаў, якія зьмяшчаў у „Беларусе", у лёнданскім каталіцкім часапісе „Божым Шляхам", у ньюёркаўскай штодзённай газэце „Новое Русское Слово", а пазьней у „Беларускай Думцы" й іншых беларускіх часапісах.

У „Новым Рускім Слове" на працягу 25 гадоў зьмясьціў таксама вялікую колькасьць артыкулаў, зацемак і лістоў у Рэдакцыю, у якіх ён ня толькі прапагаваў беларускую нацыянальна-вызвольную ідэю, але й, будучы гарачым беларускім патрыётам, выступаў у вабарону беларускай нацыянальнай годнасьці. У сваіх бліскучых палемічных зацемках і лістох, насычаных зьедлівай гіроніяй, ён памайстроўску разьбіваў бездапаможна-прымітыўныя й таму злосныя, як шыпеньне гадзюкі, „довады" ворагаў беларушчыны — рознай масьці расейскіх вялікадзяржаўных шавіністых.

У сваім архіве я захоўваю даволі шмат выразкаў з гэтай газэты зь ягонымі артыкуламі, зацемкамі й лістамі й час ад часу з новым зацікаўленьнем і вялікай прыемнасьцяй іх перачытваю. Захоўваецца ў мяне й атрыманая ад Юркі Віцьбіча копія ягонага ліста ад 9 сакавіка 1963 году тагачаснаму галоўнаму рэдактару „НРСлова" Марку Вайнбаўму з пametкай „не да друку". У гэтым лісьце ён вельмі зьедліва высьмяяў расейскага публіцыстага Ўкраінцарэнэгата й адзінанедзялімца Тараса Навака, які зьмясьціў быў у „НР-Слове" артыкул „О самостийной Белоруссии, о Юрии Стукаличе". Свой ліст Юрка Віцьбіч закончыў наступнымі словамі: „Сп. Тарас Навак прапануе мне булаву беларускага гэтмана, што вельмі ветліва зь ягонага боку, а я ў вадказ магу запрапанаваць яму адно шапку гарадавога, які сачыў за парадкам у раёне маскоўскага Разгуляя або Зацэпы. І вельмі зьдзівіла мяне таксама цьверджаньне Г. Ракоўскага („НР Слова" ад 28 лютага 1963), што акадэмік Карскі зьяўляецца . . . заснавальнікам беларускай мовы". Беларуская мова — гэта ня штучнае эспэранта або валапюк, яе стварыў беларускі народ шмат стагодзьдзяў да нараджэньня Карскага, які зьяўляецца ,праўда, адным зь першых дасьледнікаў гэтае мовы".

У нумары „НРСлова" ад 2 сакавіка 1963 г. я прачытаў артыкул праф. Б. Адзінцова пад загалоўкам „Распаўсюджаньне асьветы ў гісторыі Расеі", у якім мяне вельмі зьдзівіў наступны ляпсус аўтара: „Аляксей Міхайлавіч запрасіў вучонага Паляка С. Полацкага вучыць сваіх дзяцей грэцкую й лацінскую мовы". Я неадкладна зайшоў да Юркі Віцьбіча, каб сказаць яму пра гэты ляпсус. Аказалася, што ён яшчэ ня чытаў гэнага артыкулу. Праз пару дзён я атрымаў ад яго ліст, у якім ён пісаў, што ня варта пісаць пра Сымона Полацкага, бо ён, хоць і Беларус, але быў прыхільнікам Масквы. Але Юрка Віцьбіч усё-ж ня ўцерпеў і праз нейкі час напісаў ліст у „НРСлова", які быў зьмешчаны пад загалоўкам „Нашто блытаць Полацак з Плоцкам". У гэтым лісьце ён ня толькі выявіў ігнаранцыю праф. Адзінцова ,але й іншага расейскага публіцыстага, Н. Осіпава, які ў сваім артыкуле „В. О. Ключэўскі пра 17-ае стагодзьдзе ў гісторыі Расеі" напісаў: „. . . Параўнайце **якога-небудзь** (падчырк. маё — У. Б.) Сымона Полацкага з пратапопам Абакумам".

Чытаючы з захапленьнем мастацкія нарысы Юркі Віцьбіча, у якіх ён вельмі вобразна апісваў слаўную далёкую мінуўшчыну беларускіх гарадоў і мястэчкаў і іхны нядаўны й сучасны стан, мне заўсёды здавалася, што амаль ува ўсіх іх ён быў сам. Навет ведаючы, што ў бальшыні мясцовасьцяў, пра якія Юрка Віцьбіч пісаў, ён ніколі ня быў, прыкладам, добра мне ведамых Залесься, Смургоняў, Крэва, Ашмяны, Браслава й іншых, гэта ўражаньне мяне не пакідала. Пра творчасьць Юркі Віцьбіча прыхільна выказваліся й некаторыя чужынцы — суседзі. Пра ягоныя мастацкія нарысы й артыкулы зь вялікай пахвалай пісаў у свой час вядомы польскі літаратар і публіцысты Міхал Паўлікоўскі на бачынах польскага лёнданскага часапісу „Вядомосьці". А заступнік галоўнага рэдактара „НРСлова" Юры Срэчынскі ў сваім нэкралёгу пра Юрку Віцьбіча напісаў: „Пісаў ён на тэмы гісторыі, палітыкі, мастацтва. Пісаў заўсёды зь вялікай эрудыцыяй і заўсёды цікава. І заўсёды па сутнасьці, завойстрана. Але галоўнае, што ў ягоных артыкулах захоплівае — гэта ягоная ўсёахвотная, палымяная любасьць да сваёй бацькаўшчыны — Беларусі й нянавісьць да захопнікаў — бальшавікоў". Тут трэба дабавіць, што Юрка Віцьбіч пісаў ці гэта пра антыбальшавіцкія паўстаньні на Беларусі, ці пра барбарскае зьнішчэньне бальшавікамі старадаўніх сьвятыняў і бясцэнных гістарычных старажытных помнікаў на беларускай зямлі зь вялікім болем у сэрцы — „не чарнілам, а крывёю".

У гутарках зы мной на літаратурныя тэмы й пра сваіх братоў — беларускіх пісьменьнікаў і паэтаў Юрка Віцьбіч ніколі ня быў іхным суровым крытыкам. Любіў паэзію Ўладзімера Дубоўкі й творчасьць некаторых іншых узвышэнцаў, да якіх сам у свой час належаў. Із сучасных беларускіх эміграцыйных паэтаў найбольш цаніў Міхася Кавыля. Заўсёды з пахвалай гаварыў пра творчасьць Хведара Ільляшэвіча, якога вельмі паважаў і заўсёды цёпла ўспамінаў як чалавека. У 3/17 нумары часапісу „Беларуская Трыбуна" зьмясьціў прыгожы артыкул-успамін пра яго пад загалоўкам „Памяці Паэты й Змагара". І ў гэтым артыкуле ён выступае як нязломны абаронца беларушчыны.

У 1943 годзе Юрка Віцьбіч, едучы цягніком праз Беларусь у групе журналістых, якая пераважна складалася з Расейцаў, горача спрачаўся зь імі. Калі цягнік спыніўся на станцыі ў Беластоку, яны запрапанавалі выйсьці на прывакзальны пляц і „спытацца ў народу", як ён сябе самога называе — Расейцамі ці Беларусамі. Першы, хто трапіўся, быў старэйшы векам селянін. Расейскі журналісты спытаўся, якой ён нацыянальнасьці, пераконваючы яго: „Вы же ведь русский? Не правда ли? Ведь здесь искони была Россия? Не так ли?" Селянін яму нічога не адказаў. І толькі тады, калі да яго зьвярнуўся Юрка Віцьбіч пабеларуску, ён сказаў: „Дык хіба-ж я Расеяц? Я, братка ты мой, з бацькоў і дзядоў Беларус. Праўда, была тут Расея, была й Польшча, а цяпер — селянін дадаў у паўголаса — Прусы. Ладне ад нас да Менску, але-ж і тут у нашай Беласточчыне была, ёсьць і будзе бяз скону Беларусь".

Апошнюю вестку ад Юркі Віцьбіча мы з жонкай атрымалі незадоўга да ягонае сьмерці, хутка пасьля таго, як мы, даведаўшыся, што ён захварэў узноў і ляжыць у шпіталі, выслалі яму разам з прат. а. Аляксандрам Надсанам, пастарам Янам Пятроўскім і ягонай спадарыняй „калектыўную" прывітальную сьвяточную калядна-наваготнюю картку з гарачым пажаданьнем хуткага выздараўленьня. У вадказ атрымалі ад яго вельмі цёплы ліст.

Улетку 1975 году мы з жонкай, наведаўшы на Беларускім Магільніку на Саўт-Рывэрскім узвышшы магілу сьв. пам. Юркі Віцьбіча, зайшлі да ягонае жонкі сп-ні Ганны Стукаліч, каб злажыць ёй нашыя шчырыя прывітаньні й пры нагодзе набыць у яе сьвежавыдадзеную Фундацыяй імя Пётры Крэчэўскага ў Нью Ёрку кнігу нарысаў ,артыкулаў і фэльетонаў ейнага мужа ў расейскай (на якой былі напісаныя) мове пад загалоўкам „Мы дойдзем!" Яна катэгарычна адмовілася ўзяць ад нас грошы за кнігу, кажучы: „Мне нябожчык муж пакінуў сьпіс асобаў, якім я павінна даць кнігу бясплатна. І ў гэтым сьпісе ёсьць Вашае прозьвішча". Хочацца верыць, у што верыў сьв. пам. Юрка Віцьбіч, што мы, Беларусы, дойдзем да вольнай і незалежнай Бацькаўшчыны.

Уладзімер Брылеўскі

АДСЬВЯТКАВАЛІ ЮБІЛЕЙ

Паволі набліжаўся дзень нараджэньня маёй Мамы Зінаіды Станкевіч, 70-ты дзень нараджэньня. Я ўжо рыхтавалася закупіць білеты ў тэатр, як мы найчасьцей адзначаем сямейныя сьвяткаваньні. Калі я запытала Маму, якую праграму й у якім тэатры яна хацела-б пабачыць? — яна адказала: „Лепш гэтым разам будзем дома, я буду пісаць лісты да сваякоў і прыяцеляў, што жывуць далёка ад нас. Хацелася-б правесьці гэты дзень із зычлівымі да нас людзьмі, нажаль, нашая хата за малая, каб запрасіць усіх да сябе".

Я ў сакрэце пачала пляноваць бяседу-неспадзеўку: сустрэчу із суродзічамі, нашымі прыяцелямі, у рэстаране. Адшукаць і замовіць адпаведную для гэтага залю мне ўдалося. Я пастанавіла абмежавацца да 50-ці асобаў гасьцей ,бо гэткія былі мае магчымасьці.

У нядзелю 9 сьнежня 1979 году (дзень нараджэньня прыпадаў на 3 сьнежня паводля старога стылю) адбылася зганданая бяседа. Зышліся прыяцелі й добрыя знаёмыя нашай сям'і зь Нью Ёрку й Нью Джэрзі ў прыгожа ўдэкараванай утульнай залі рэстарану ў нашым раёне Квінсу, Нью Ёрк, каб супольна з намі адзначыць гэты дзень. Адразу пры спатканьні стварылася цёплая атмасфэра, якая трывала ўвесь вечар да канца. Юбілейная бяседа пачалася, калі ўжо асвоіліся ды перакінуліся сяброўскімі гутаркамі, неўзаметку зірнулі й на густоўна апранутых спадарыняў і элегантных мужчынаў ды заселі за сталамі злучанымі ў вадзін супольны стол-падкову. Бяседа пачалася малітваю а. Аляксандра Яноўскага, настаяцеля БАПЦарквы ў Гайлэнд Парку, Нью Джэрзі.

Далей сп. Міхась Тулейка вёў праграму, якую распачаў сваёй прамовай на тэму дня. Пасьля яго прамаўлялі: а. Аляксандар, Мікола Кунцэвіч, Вера Бартуль, Аляксандар Міцкевіч, д-р Янка Запруднік, д-р Станіслаў Станкевіч, Таіса Міцкевіч і іншыя. Навет і я неспадзявана была выкліканая сп. М. Тулейкам нешта сказаць.

Прыемна было слухаць гэтыя прамовы, у якіх выказвалася пашана й прызнаньне за грамадзкую працу, я думаю, што было прыемна й Маме. Апошняй прамовіла сп-ня Таіса Міцкевіч, якая ведае Маму хіба найлепш, бо праз 12 гадоў даводзілася ім кажны працоўны дзень сядзець побач за столікам у кафэтэрыі шпіталю, у якім абедзьве працавалі, за абедам ды ўвесь абедзенны перапынак праводзілі разам. Прамова ейная была кароткая, запамяталіся мне некаторыя словы: „Усе свае сілы, амаль усё сваё жыцьцё аддае сп-ня Зіна Станкевіч беларускай справе — у грамадзкіх арганізацыях, у беларускай школе для дзяцей, у працы пры газэце „Беларус".

Юбілярка падзякавала ў сваім слове кажнаму з прамаўляючых ды выказвала некаторыя дыгрэсьі з гадоў Другое сусьветнае вайны, цяжкія перажываньні ды бясканечнае маленства. Мне навет дзіўна, што на Нью Ёрк, дзе здабыла прызнаньне ў прафэсыйнай працы мікрабіялёга, ні месцы працы на Беларусі (Нясьвіж, Вільня, Шчучын, Навагрудак), дзе жыла, вучылася ды вучыла іншых, ніяк не абнізілі ейнага найбольшага сэнтымэнту да роднага гораду Магілева. „Для мяне самы прыгожы ў сьвеце горад Магілеў, а самая чароўная рака — прыгажун Дняпро, дзе зусім малой купалася ды ляпіла замкі зь пяску. Зеленыя пакрытыя гарыстыя берагі, маляўнічыя краявіды „Беларускай Швайцарыі", як называлі іх жыхары, ды падарожжы на параходах у суседнія гарады ўстаюць гэтак рэальна перад вачыма".

Пасьля прамоваў мела месца запраўдная бяседа із смачнай ежай, тостамі, вясёлай гутаркай, з адмысловым тортам із запаленымі сьвечкамі ды пажаданьнямі „Шмат год". Навет кіраўнік рэстарану праз мікрафон перадаў віншаваньне — "Happy Birthday to you" ды й сам прывітаў асабіста.

Як адмысловы падарак ня толькі для Мамы ,але й для ўсіх прысутных былі ўспрынятыя песьні выкананыя Данчыкам Андрусышынам пад яґоны акампанямант на гітары: „Спадчына" на словы Янкі Купалы, „Прыгарні, пацалуй", народная, „Ой там на таку, на базары" — народная, „Белавеская пушча" ды ангельская папулярная песьня "You light up my life" у перакладзе на беларускую мову Натальлі Арсеньневай.

Былі й песьні супольныя, народныя й патрыятычныя, якія заўсёды любіць слухаць Мама.

Не сьпяшаліся прысутныя разыходзіцца, было прыемна быць разам, але на ўсё прыходзіць канец. Ці адна з прысутных спадарыняў пасьля развітальных словаў дадала: „Добра было й для гаспадыні, ня трэба было ні варыць, ні абслугоўваць ды мыць пасуды, бяз клопату, адна прыемнасьць! Варта й нам узяць прыклад".

А на стале ў канцы залі вырасла горка падарункаў і віншавальных картачак. Каштоўныя памяткі для Юбіляркі праведзенага якраз так, як і жадала, юбілейнага дня.

Пра падарункі скажа сама Юбілярка ў сваёй падзяцы.

Залучаю да артыкулу дзьве хватаграфіі: адну зь юбілейнае бяседы, другую зь Нямеччыны.

Дзе-б у якой краіне ня жылі мае бацькі на эміграцыі, усюды разам із іхнімі землякамі іншымі Беларусамі прыймалі ўдзел у грамадзкім ды навуковым жыцьці эмігрантаў із Савецкага Саюзу. Пры нагодзе юбілею й зьмяшчаю памяткавую хватаграфію зь мінулых гадоў.

Раіса Станкевіч

Група Беларусаў — удзельнікаў навуковай канфэрэнцыі Інстытуту Вывучэньня СССР у Мюнхэне з 28 ліпеня 1955 году падчас перапынку. Зьлева направа: Аляксандар Марговіч, а. Леў Гарошка, Сп-ня Зінаіда Станкевіч, Сп. Сп. Сымон Кабыш, Рыгор Казак, Праф. Антон Адамовіч, Прэзыдэнт БНР Мікола Абрамчык і Д-р Станіслаў Станкевіч.

МАЯ ПАДЗЯКА

Усім прыяцелям і добразычлівцам, якія прынялі ўдзел у юбілейнай бяседзе 70-га дня майго нараджэньня, выказваю гэтта сардэчную падзяку. Дзякую й тым, што хоць не змаглі быць з намі з розных прычынаў, перасьлалі свае віншаваньні ды падаркі.

Дзякую ўсім, хто выступіў з прамовай на бяседзе, за густоўныя і мастацкія падаркі, якімі так шчодра мяне абдарылі. Дзякую й за добрыя словы, выказаныя мне ў прыватных гутарках ды выпісаныя на адумысловых картках у роднай мове. За песьні міламу юнаку Данчыку Андрусышыну й за супольныя песьні народныя й патрыятычныя заініцыяваныя ды кіраваныя Спадаром Міхасём Тулейкам, што ўклалі глыбейшы зьмест у гэтую бяседу.

Зьбянтэжыў, але й расчуліў мяне падарак ад дзьвюх грамадзкіх арганізацыяў зь Нью Джэрзі: Аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня (Старшыня Спадар Пётр Кажура), ды Беларускага Жаноцкага Згуртаваньня — Сэктару БАЗА (Старшыня Спадарыня Тамара Януш), выразаная на дрэве „Пагоня" работы мастака-разьбяра Айца Алега Махнюка із Саўт Рывэру. Ня ведаю наколькі мне ўдасца поўнасьцяй апраўдаць той давер ды пашану, якую аказалі да мяне Вы, дарагія мае суродзічы зь Нью Джэрзі. Ведаю толькі, што буду вельмі моцна старацца іх апраўдаць!

Другім груповым падаркам быў крэдыт у мастачкі-вышывальніцы Спадарыні Юлі Андрусышынай, уфундаваны 13-цю Нью-Ёркаўцамі ды 2-мя асобамі зь Нью Бранськіку на беларускія народныя вышыўкі. За такую ўдалую ініцыятыву ды ахвоту ейнай рэалізацыі сардэчна дзякую. Асаблівую прыемнасьць адчула чытаючы словы на віншавальных картках былых маіх вучаніц і вучняў. Дзякую за памяць, дарагенькія!

Спэцыяльную падзяку хачу выказаць тут Айцу Александру за прыбыцьцё ў Нью Ёрк ды патранаж на гэтай бяседзе. Ягоных шчырых словаў да мяне ў прамове ня ўдасца мне дакладна зацытаваць, але словы-пажаданьні з віншавальнай карткі, якія захаваю ў памяці надоўга, усё-ж у скароце зацытую: „. . . Жадаю аптымізму, цярплівасьці й посьпеху так у працы рэдактарскай, як і грамадзкай. Працуйце, Дарагая й шмат Паважаная Спадарыня Зіна, надалей на добрую славу Беларушчыны на эміграцыі ў імя нашай слаўнай Маці Беларусі!"

Калі хто няпрысутны ўзапраўды хацеў падаць свой голас на бяседзе, спосаб знайходзіў. Гэтак прыяцель нашай сям'і — праф. Антон Адамовіч, які якраз у той самы час меў даклад на навуковай Канфэрэнцыі, ладжанай Украінцамі, даручыў рэпрэзэнтаваць сябе пераспаным на бяседзе кветкам: бел-чырвона-белым гвазьдзіком, букет зь якіх заняў ганаровае месца на галоўным стале. Свае думкі з нагоды майго й свайго, ды хіба-ж і Спадарыні Яні Кахановскай юбілеяў у тым-жа 1979-ым годзе адзначаных, перадаў праз віншавальную картку. Хоць і без дазволу аўтара, я іх прывяду: „Вельмі, а шчыра шкадую, што немагу асабіста вітаць Вас пры гэтым Вашым афіцыйным далучэньні да нашага клюбу семдзясятнікаў, ды хачу пажадаць Вам — дый усім нам, семдзясятнікам, каб наступныя мі адмеранымі нам доляю гадамі далося Вам — і ўсім нам — даць ня менш, а яшчэ куды-куды больш у скарбніцу нашае агульнае справы, як гэта давалася папярэднімі, часта гэткімі цяжкімі й пакутнымі гадамі!"

Дарагія Суродзічы! Вы зрабілі гэты дзень — 70-ты Дзень Нараджэньня адным з найшчасьлівейшых дзён майго жыцьця.

І яшчэ хачу сказаць дачцы Раісе, што за ўдалую бяседу-неспадзеўку моцна Ёй удзячная.

Зінаіда Станкевіч

"БЕЛАРУС" — ЗАПРАЎДНЫ ГОЛАС ГРАМАДЗКАСЬЦІ. ДЫК І ГРАМАДЗКАСЬЦЬ ПАВІННА ДАЦЬ ЯМУ НАЛЕЖНАЕ ПАДТРЫМАНЬНЕ!

ЗЬ ЮБІЛЕЙНЫХ ПРЫВІТАНЬНЯЎ

На Юбілейнай Бяседзе: зьлева направа — Айцец Аляксандар Яноўскі, Сп-ня Зінаіда Станкевіч ды Сп-р Міхась Тулейка, які ў сваёй прамове вітае Юбілярку.

З ПРАМОВЫ СП-РА МІХАСЯ ТУЛЕЙКІ

Я й мая спадарыня вельмі рады, што змаглі прыбыць сюды, каб з усімі Вамі адзначыць 70-ыя ўгодкі Вашага жыцьця. Віншуем Вас з днём Вашага Нараджэньня й ад душы зычым Вам добрага здароўя й усяго найлепшага ў далейшым Вашым жыцьці й працы. Няхай Усемагутны захавае Вас у шчасьці й задавальненьні на многія гады!

Мая памяць па дастойную Юбілярку сягае часу, калі яе, думаю, ніхто з прысутных яшчэ ня ведаў. Мы абое паходзім зь Нясьвіжа, дзе жылі амаль пасуседзку. Я ведаў сп-ню Зінаіду ў ейнай маладосьці, ведаў ейных бацькоў і родных. Блізкімі былі нашыя маткі, блізкімі й мы засталіся на ўсё жыцьцё.

Асабліва мілы ўспамін астаўся ў мяне з часу, калі сп-ня Зінаіда рыхтавала мяне да ўступнага экзамену ў Нясьвіскую Настаўніцкую Сэмінарыю, куды я быў прыняты дзякуючы ейнай дапамозе.

Далейшыя гады сп-ня Зінаіда праводзіла на студыях у Вільні, а пасьля працавала ў дзяржаўнай польскай гімназіі ў Нясьвіжы, Шчучыне, Навагрудку. У часе нямецкай акупацыі мы ўзноў сустрэліся на працы ў настаўніцкай сэмінарыі ў Нясьвіжы. У выніку эвакуацыі апынуліся мы ў Нямеччыне, а пасьля доля пашчасьціла пасяліцца ў вадной краіне — ЗША, дзе ўзноў спачатку жылі амаль пасуседзку, часта сустракаліся й супрацоўнічалі на грамадзкай ніве. Я заўсёды адчуваў у сп-ні Зінаідзе блізкую мне асобу.

У маім паняцьці Вы заўсёды былі вялікім чалавекам. Вашая любасьць да роднага краю, глыбокі патрыятызм, розум і поўная адданасьць нацыянальна-грамадзкай дзейнасьці дапамагалі Вам пераносіць усе цяжкасьці жыцьця. Вы злучылі свой высілак з працаю дарагога нам Вашага мужа д-ра Станіслава Станкевіча. Дзякуючы Вам абаім, на працягу ўсіх гадоў жыцьця ў эміграцыі выходзіла беларуская прэса, друкаваліся беларускія кнігі, выходзіў умела Вамі рэдагаваны дзіцячы часапіс „Каласкі" й іншае. Дзякуючы Вам беларускае друкаванае слова на эміграцыі было ўзьнятае на высокі літаратурны й публіцыстычны ўзровень. Амаль у кажным нумары газэты, рэдактарам якой быў д-р Станіслаў Станкевіч, мы чыталі Вашыя, сп-ня Зінаіда, артыкулы, напісаныя прыступна для кажнага чытача, найбольш з бытавога й нацыянальнага жыцьця, што падбадзёрвалі кажнага на духу.

Вы адшукоўвалі ў гісторыі беларускага народу імёны слаўных жанчынаў. Пра іх ладзілі адпаведныя бяседы. Дзякуючы Вам з мужам, дачка Вашая Раіса сталася адной з больших патрыётак сярод нашага маладога пакаленьня.

Можна было-б шмат гаварыць аб заслугах дарагой Юбіляркі людзям, якія яе ня ведалі. Вам-жа амаль усё ведама, а шмат што больш, чымся мне. Таму я, канчаючы, ад імя ўсіх прысутных яшчэ раз віншую сп-ню Зінаіду Станкевіч з 70-тымі ўгодкамі й жадаю Ёй добрага здароўя й усякай памысьнасьці ў далейшым жыцьці й дзейнасьці на славу й дабро Беларускага Народу. Сто год!

З ПРАМОВЫ СП-НІ ВЕРЫ БАРТУЛЬ

Мне вельмі прыемна прыймаць удзел сяньня ў гэтай урачыстасьці ды вітаць Вас ад імя беларускіх жанчынаў з нагоды 70-цігодзьдзя Вашага працавітага й адданага для дабра беларускага народу жыцьця.

Я мела нагоду пазнаць Вас у Амэрыцы й наглядаць Вашую ахвярную й бязінтэрэсоўную дзейнасьць у розных галінах жыцьця беларускай калёніі ў Нью Ёрку, а часта й супрацоўнічаць з Вамі асабіста.

Вы былі для нас ініцыятарам плянаў, якія няраз выглядалі непасільнымі ў нашых абставінах. Аднак-жа, дзякуючы Вашаму дасьвечаньню, упорыстай працы й арганізацыйным здольнасьцям, удавалася перамагчы ўсе перашкоды.

Дзякуючы Вашай адданасьці, Беларускае Жаноцкае Згуртаваньне заўсёды было актыўным у Нью Ёрку. Беларуская школа ў Нью Ёрку ўдзячная Вашай працы ў выхаваньні нашага маладога пакаленьня, захаваньня беларускай мовы й беларускіх традыцыяў.

А хто-б ведаў пра дзейнасьць беларускіх жанчынаў у мінулым і сяньня, каб ня Вамі прыгожа рэдагаваная „Жаноцкая Старонка" ў газэце „Беларус"?

Дык прымеце найшчырэйшыя пажаданьні ад беларускіх жанчынаў, а таксама ад нашай сям'і асабіста добрага здароўя ў далейшай плённай працы на многія гады!

ТОСТ Д-РА ЯНКІ ЗАПРУДНІКА НА БАНКЕЦЕ Ў ГОНАР СП-НІ ЗІНАІДЫ СТАНКЕВІЧ НА 70-ГОДЗЬДЗЕ ЖЫЦЬЦЯ

Прапаную ўзьняць тост за нашую Юбілярку як за Настаўніцу. Я на гэта маю асаблівыя прычыны. У мяне ў сям'і — чатыры асобы, для якіх сп-ня Станкевіч была настаўніцай, спачатку маёй жонцы й мне ў гімназіі імя Янкі Купалы ў Нямеччыне, а тады нашым дзецям у Беларускай Школцы ў Нью Ёрку.

У нашай гісторыі настаўнікі выконвалі й выконваюць асаблівую ролю. Гэта — ахоўнікі й пашыральнікі духовых скарбаў народу, на самаахвярнай працы якіх мы трымаемся як нацыя.

Сп-ня Зінаіда Станкевіч вяла далей традыцыю Якуба Коласа й Алёізы Пашкевіч-Цёткі ды іншых беларускіх настаўнікаў; таксама як і яны, у нязвычайна цяжкіх абставінах, працавала над замацаваньнем у моладзі веды, упаасобку беларускае веды, і за гэта мы Ёй сяньня ўдзячныя ды на Ейныя 70-ыя ўгодкі жыцьця, ад імя ўсіх Ейных вучняў, зычым Ёй усяго найлепшага.

ЧАКАЕМ І АД ВАС АХВЯРЫ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА"

СУПОЛЬНАЯ КУЦЬЦЯ Ў НЬЮ ЁРКУ

**„... У небе зорачкі засьвяціліся,
Сьвяты Вечар!
Прыйшлі Мудрацы, пакланіліся,
Сьвяты Вечар!"**

У нядзелю 6 студзеня сёлета ў залі царкоўнага будынку Сабору Сьвятога Кірылы Тураўскага ў Брукліне спраўлялі парахвіяне ды прыяцелі-госьці супольную Куцьцю.

Пасьля Багаслужбы, якая складалася з 2-х частак: абедні, ды пасьля перапынку, вячэрні, падчас якіх урачыста пяяў царкоўны хор, узмоцненыя духова словамі Айца Расьціслава з пропаведзі ды таінствам мірапамазаньня, перайшлі ў залю. Зыйшліся разам, каб супольна правесьці аднэй сям'ёй Сьвяты Вечар ды аддаць паклон нованароджанаму Дзіцяці-Хрысту.

Заля выглядала пасьвяточнаму, якраз нядаўна адноўленая ды прыгожа ўдэкараваная. Вялікі супольны стол упрыгожвалі сьвечкі, агорнутыя ў галінкі зелені з чырвонымі ягадамі на іх, а на падвышэньні (сцэне), як быццам на покуці ў хаце, стаяла ікона Хрыста, агорнутая тканым у вузоры ручніком, перад якой на століку ганаровае месца заняла пасудзіна з куцьцёй на сене, пакрытым абрусом. Ня важна, што тое сена ня было гэткім пахучым, як на бацькаўшчыне, важным было захаваць традыцыю й сымболіку.

Засела за супольны вялікі стол, застаўлены рознымі поснымі стравамі, сям'я лікам каля 50-ці асобаў.

Пасьля малітвы перад бяседай прывітаў прысутных старшыня Царкоўнай Рады Аляксандар Міцкевіч ,а пазьней сп. Барыс Данілюк прачытаў ліст ад Мітрапаліта Андрэя. Глыбака запалі ў сэрцы прысутных прачытаныя словы. Для тых, што не змаглі быць з намі разам, што засталіся дома з увагі на хворых ды нядужых бацькоў ці родных і для тых-жа хворых прывяду словы зь ліста, пісаныя да Сп-ні Зінаіды Гарошкі, старшыні Сястрыцтва. Пасьля падзякі на пачатку ліста Сястрыцтву за калядні падарак былі наступныя словы:

„... Я вельмі прашу прывітаць ад майго імя ўсіх сястрычак, пажадаць ім здароўя, шчасьлівага й раднага жыцьця ў Новым 1980 Годзе. Шчыра падзякуйце ім за малітвы аб маім здароўі. А я ад сябе ў малітвах буду прасіць Бога, каб Нованароджаны Хрыстос Бог пабагаславіў усіх ды каб дапамог ім выканаць усе іхныя высокія імкненьні й захаваў іх на даўгія гады жыцьця на зямлі.

Я вельмі радуюся й дзякую Богу, што Вашая Парахвія пастаралася прыгожа аднавіць царкву-сабор, каб з чыстым сумленьнем спаткаць Нованароджанага Хрыста ў чыстым адноўленым храме, які будзе прыпамінаць усім Вам тыя яслі, дзе нарадзіўся Хрыстос Бог.

ХРЫСТОС НАРАДЗІЎСЯ —
ЯГО СЛАЎЦЕ!

**✠ Ваш Багалюбны
Мітрапаліт Андрэй"**

Настаў час прыглядзіцца да апэтычнай ежы на стале ды пачаць сьвяточную бяседу. А ў маёй галаве так даслоўна й рэальна пачалі ўкладацца тыя словы Якуба Коласа пра куцьцю, што часта прыпаміналіся пры такой нагодзе й на бацькаўшчыне. Як і тады ў мінуўшчыне, ды й цяпер шкадавала, што такога „квасу", як яго рыхтуюць у Мікалаеўшчыне — роднай вёсцы Якуба Коласа, што на Стаўпеччыне, ніколі не давялося мне спрабаваць. Мне прыпамінаецца з даўніх часоў, як мая Маці прабавала скарыстаць зь ніжэй прыведзенай рэцэпты выдатнага пісьменьніка, але й добрага кухара, Якуба Коласа, але ня зусім пасьпяхова. Так і застаецца той „квас" мараю й да сяньня:

І вось вячэра зачалася!
Спыніцца мушу я на квасе:
Ён колер меў чырванаваты;
Тут быў таран, мянёк пузаты,
Шчупак, лінок, акунь, карась,
Кялбок і ялец, плотка, язь,
Яшчэ засушаныя зь лета.
Але ня ўсё яшчэ і гэта:
Закрашан квас быў і грыбамі,
Выключна ўсё баравічкамі;
Цыбуля, перчык, ліст бабковы —
Ну, не ўясісь, каб я здаровы!
Пільнуй - цішком скажу між намі -
Каб і язык ня ўцёк часамі.
За квасам елі верашчаку,
А потым блінчыкі на маку,
А там ламанцы-прыснакі
З пшанічнай добрае мукі;
А макаў сок такі салодкі!
Ламанцы ў ім, ну, як калодкі!
Так добра макам праняліся,
У рот палōжыш — абліжыся ...

Слаўна была падрыхтаваная й нашая супольная бяседа: розныя гатункі смажанае рыбы, розныя салаткі, ламанцы із сытою з маку ды запраўдная куцьця зь вялікіх пшанічных крупаў таксама із салодкай сытой, піражкі ды іншае цеста, надзяванае, хоць і ня грыбамі, але смачна прыгатаванае.

У часе бяседы час ад часу забіралі голас прысутныя. Сп-р Аляксандар Міцкевіч прывітаў на куцьці прысутных каталікоў і выказаў задаваленьне, што далучыліся да нас і яны, каб быць з намі ў гэты Сьвяты Вечар. Зь інфармацыяй пра беларускага іншадумца Міхала Кукабаку выступіў д-р Янка Запруднік ды з прапановай выслаць яму калядні падарунак. Інфармаваў і пра тое, што маем рабіць у справе дапамогі вызваліцца яму із савецкае турмы. Сказаў і пра выдадзены на Беларусі ды перасланы ў Лёндан экзэмпляр беларускага „Самвыдаву" пад загалоўкам „Ліст расейскаму Прыяцелю" ў вабароне роднае мовы перад русыфікацыяй у падсавецкай Беларусі, што ў паняволенай бацькаўшчыне зьяўляецца зьявай высака аптымістычнай.

Усе разам пяялі калядкі паводля падрыхтаваных рэгентам царкоўнага хору Б. Данілюком тэкстаў і нотаў. Сем калядак, пачаўшы ад „Ціхая ноч, сьвятая ноч" ды скончыўшы „На гарэ кругой, там гарацъ агні, Сьвяты Вечар", а таксама калядка-неспадзеўка ў вольным перакладзе на беларускую мову амэрыканскае калядкі пра маладога рэніфэра (палярнага аленя й ягоны нос).

А як-жа могуць Беларусы абыйсьціся бязь „Люблю наш край"? ... Прыйшла свая чарга й на гэтую песьню. У цэлым быў гэта ўдалы канцэрт на высокім узроўні, дзякуючы ўдзелу ў ім маэстра Пётры Конюха ды ўдзельніцам і ўдзельнікам добрага царкоўнага хору, асабліва шчырай руплівасьці ў падрыхтоўцы матарыялу для выкананьня й дбайлівай увазе ў часе правядзеньня мастацкае часткі праграмы сп-ра Барыса Данілюка. Усе прысутныя былі моцна ўдзячныя за ініцыятыву аднавіць аднойчы пачаты абрад супольнае Куцьці ды дзякавалі жанчынам, што падрыхтавалі ежу ды й папрацавалі й у часе самой бяседы. Не ўдалося мне дакладна ўстанавіць імёнаў усіх ахвярных працаўніцаў ды памагатых мужчынаў, што спрычыніліся да ўдачы супольнае Куцьці, а таму й не магу іх тут пералічыць.

Выказваю гэтта маю асабістую сардэчную падзяку за духовую радасьць, што перажыла ў часе Сьвятога Вечару, усім жанчынам, што так выдатна выканалі тую грамадзкую нагрузку, што дабраахвотна на сябе ўсклалі нам, удзельнікам бяседы на радасьць, а Богу на Славу!

Зінаіда Станкевіч

СУПОЛЬНАЯ КУЦЬЦЯ Ў АДЭЛЯЙДЗЕ

Парахвія Сьвятых Апосталаў Пятра й Паўла паводля старога стылю 6 студзеня 1980 г. спаткала праваслаўныя Каляды супольнай поснай вячэрай у сваёй прыцаркоўнай залі. Сьвята гэтае ўвайшло ўжо ў нашую традыцыю й адбываецца з году ў год.

Вечарам гэтага дня зьехалася ў Царкву шмат парахвіянаў і гасьцей, а а 7-ай гадзіне распачалася Ўрачыстая Вячэрня, якую адправіў а. Аўген. Царква была перапоўненая вернікамі, вельмі прыгожа сьпяваў царкоўны хор пад кіраўніцтвам рэгента Міхася Бурноса. Пасьля Вячэрняй Службы Божай прысутныя ў Царкве падыйшлі пад мірапамазаньне й паступова ў вясёлым настроі пераходзілі ў прыцаркоўную залю, якая была пасьвяточнаму прыгожа ўдэкараваная, а сталы былі застаўленыя смачнай поснай ежай, падрыхтаванай нашымі руплівымі жанчынамі. У куце стаяў стол, на якім ляжала сена, прывезенае з бацькаўшчыны, паверх засланае белым абрусом, а на ім стаяла куцьця (вельмі смачна прыгатаваная сп-няй Н. Яновіч), абстаўленая сьвечкамі.

Побач з куцьцёй стаяла прыгажуня ялінка, а пад ёй ляжала мноства падарункаў. Пасьля малітвы й пасьвячэньня куцьці а. Аўген пабагаславіў ежу на сталох, дзе й распачалася супольная посная вячэра. Праз паўгадзіны часу ўсе прысутныя прапяялі калядку „Новая Радасьць Стала" й тут-жа адчыніліся дзьверы й зьявіўся Дзед Мароз у поўным сваім убраньні, якога ўсе, асабліва дзеці спаткалі гучнымі воплескамі.

Дзеці з радасьцяй падходзілі да Дзеда Мароза, атрымоўвалі падарункі, размаўлялі зь ім, а потым беглі да таты й мамы, каб пахваліцца падарункамі. Было неспадзеўкай, калі дзеці сп-ва Кандрусікаў, Юльян 5 гадоў і Лара 2 гады, прадэклямавалі верш „Дзед Мароз", што выклікала ў залі гучныя воплескі. У сьвяточным настроі працягвалася куцьця, а наш царкоўны хор пад кіраўніцтвам рэгента М. Бурноса і пад акампаньямант акардыяніста Кандрусіка прапяяў калядкі: „Неба і Зямля", „Ціхая Ноч", „Зорка над Вяртэпам". Так вячэра працягвалася да позьняй ночы.

На Першы Дзень Калядаў 7 студзеня 1980 г. а. Аўген адправіў урачыстую Сьвятую Літургію. На заканчэньне Божае Службы ён павіншаваў усіх вернікаў з Раством Хрыстовым ды пажадаў вясёлых сьвятаў, здароўя й шчасьця на многія гады.

Янка Яр

ПАРАХВІЯЛЬНЫ СХОД У АДЭЛЯЙДЗЕ

16 сьнежня 1979 году адбыўся гадавы справаздачна-перавыбарны агульны сход парахвіі БАПЦ Сьвятых Апосталаў Пятра й Паўла. Сход адчыніў старшыня Парахвіяльнай Рады К. Станкевіч ,а а. Аўген сказаў малітву „Ойча Наш".

У кароткай справаздачы з гадавой дзейнасьці Парахвіі старшыня К. Станкевіч пералічыў, што на працягу мінулага году было зроблена: былі адсьвяткаваныя дзьве нацыянальныя ўрачыстасьці: угодкі 25-га Сакавіка й дзень Памяці герояў. Парахвія прыняла вельмі актыўны ўдзел у падрыхтоўцы й правядзеньні Трэйцяй Сустрэчы Беларусаў Аўстраліі ў Адэляйдзе ды ў падрыхтоўцы й правядзеньні цэлага раду іншых імпрэзаў.

Наступным пытаньнем была справаздача скарбніка сп. Я. Ролсана, які адзначыў, што ў справаздачным годзе былі вялікія выдаткі, але прыбыткі значна большыя, таму Парахвія ў фінансавым пытаньні на сяньняшні дзень стаіць вельмі добра. Рэвізійная Камісія ў сваім рапарце пацьвердзіла правільнасьць справаздачы скарбніка. Агульны сход прызнаў дзейнасьць Парахвіяльнай Рады й паасобных ейных сяброў выдатнай, за што выказаў ім шчырую падзяку.

На гэтым была распушчаная старая Парахвіяльная Рада, а на наступны 1980 год сход выбраў новую Парахвіяльную Раду ў складзе: старшыня — К. Станкевіч, заступнік старшыні — Ул. Акавіты, сакратар — М. Бурнос, скарбнік — Я. Ціговіч, сябра — А. Чарнагалан, Паблік ахвіцэр — Я. Ролсан, царкоўныя старасты — П. Трысмакоў і А. Шараевіч. У склад Рэвізійнае Камісіі ўвайшлі: Я. Акавіты, П. Пачопка й Я. Палюховіч. Сход пастанавіў за выдатную ахвяру для нашай Царквы сп-ра Г. Грыцэвіча залічыць ганаровым сябрам нашае Парахвіі.

Янка Яр

**ЧАКАЕМ І АД ВАС АХВЯРЫ НА ВЫДАНЬНЕ
ЮБІЛЕЙНАЙ КНІГІ НА СТАГОДЗЬДЗЕ
Я Н К І К У П А Л Ы!**

НЯ РЭГАБІЛІТАЦЫІ, А АСУДЖЭНЬНІ

Тое, пра што хочам гэтта сказаць, пачнём з канца, а не спачатку. Гэта дасьць нам лепшую магчымасьць зразумець няверагодны цынізм савецкіх рэгабілітацыяў беларускіх літаратурных каштоўнасьцяў.

Перад намі выдадзеная яшчэ летась у выдавецтве „Мастацкая Літаратура" салідная кніга на 264 бачыны друку выбраных твораў беларускага паэты й пісьменьніка пачатку бягучага стагодзьдзя Каруся Каганца, запраўднае прозьвішча якога Казімер Кастравіцкі. Укладальнік гэтае кнігі ведамы беларускі літаратуравед і гарачы патрыёт, хоць і татарскага паходжаньня, Сьцяпан Александровіч. Пяць год перад тым — у 1975 годзе, у тым-жа выдавецтве „Мастацкая Літаратура" была выдадзеная кніга выбраных твораў яшчэ аднаго беларускага паэты й пісьменьніка пачатку бягучага стагодзьдзя Альбэрта Паўловіча, укладальнікам якой і аўтарам уводнай прадмовы той-жа энтузіяст беларускай літаратуры Сьцяпан Александровіч. А ў 1976 годзе ў выдавецтве „Мастацкая Літаратура" пабачыла сьвет кніга „Выбраных твораў" Ядвігіна Ш. (запраўднае прозьвішча якога Антон Лявіцкі). Укладальнікам гэтае кнігі, аўтарам уводнай прадмовы й камэнтароў мала яшчэ ведамы літаратурны крытык І. Чыгрын.

Тры згаданыя пісьменьнікі — Карусь Каганец, Альбэрт Паўловіч і Ядвігін Ш. — у гісторыі новай беларускай літаратуры творац як быццам мост, які злучае беларускую літаратуру канца XIX і самага пачатку XX стагодзьдзя. Пры чым, Альбэрту Паўловічу выпала найлепшая доля: спасярод усіх трох ён адзін фігуруе ў даведніку 1970 году „Пісьменьнікі Савецкай Беларусі", тады калі Карусь Каганец і Ядвігін Ш. у ім адсутнічаюць.

Усе тры згаданыя пісьменьнікі ў гадох сталінскіх пагромаў былі цалкам вычыркнутыя зь гісторыі беларускае літаратуры, як самыя пракудныя буржуазныя нацыяналістыя. Калі-ж пасьля асуджэньня г. зв. культу асобы Сталіна, іхныя прозьвішчы пачалі часта паўтарацца ў гісторыі беларускае літаратуры, дык, не зважаючы на гэта, зь іхнымі творамі беларускі чытач быў пазнаёмлены зусім нядаўна. Два апавяданьні Каруся Каганца ды 11 апавяданьняў Ядвігіна Ш. былі надрукаваныя ў зборніку 1965 году „Беларуская дакастрычніцкая проза" ды 2 вершы Каруся Каганца й 10 вершаў Альбэрта Паўловіча былі зьмешчаныя ў зборніку 1967 году „Беларуская дакастрычніцкая паэзія". І толькі ў згаданых кнігах выбраных твораў Каруся Каганца, Альбэрта Паўловіча й Ядвігіна Ш. 1975, 1976 і 1979 гадоў пабачылі сьвет усе тыя творы трох пісьменьнікаў, што не зважаючы на цэнзурныя абмежаваньні, усё-ж маглі быць надрукаваныя.

Не падлягае сумлеву, што магчымасьці выданьня гэтых твораў даводзілася настойліва адваёўваць, бо рэгабілітацыя забароненых за сталіншчынай беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў, талераваная партыяй пасьля асуджэньня г. зв. культу асобы, апошнімі гадамі сталася ўжо партыйнымі органамі непажаданай. Ды адваёўваць творы гэтых пісьменьнікаў выпала на пачэсную долю беларускіх літаратуразнаўцаў, сярод якіх найвялікшыя заслугі ў гэтым адваёўваньні трэба прыпісаць Сьцяпану Александровічу. Пра гэта добра сьветчаць словы ў пачатку ягонай уводнай прадмовы да леташняй кнігі выбраных твораў Каруся Каганца, пра якога, між іншым, сказана гэткае:

„З усімі, навет панамі й падпанкамі, гаварыў ён толькі набеларуску. Ва ўсёй яго постаці й у вабліччы адчувалася моцная сіла волі чалавека працы, з глыбокім пераконаньнем гаварыў ён любімыя словы „Беларусь трэба падымаць!"

„Такі быў Карусь Каганец — ведамы беларускі дзеяч, драматург, паэт, празаік, дзіцячы пісьменьнік, аўтар першых беларускіх падручнікаў, перакладчык, вучоны-моваэнаўца і фальклярыст, здольны мастак і скульптар. Псэўданім ‚Каганец' і ‚Будзімір' добра перадавалі зьмест і ідэйны напрамак разнастайнай творчай дзейнасьці таленавітага пісьменьніка, які ўсё сваё кароткае жыцьцё распальваў у народзе сьвятло асьветы, будзіў яго да сацыяльнай і нацыянальна-вызваленчай барацьбы".

На заканчэньне сваёй уводнай прадмовы, прывёўшы ўрывак прысьвечанага Карусю Каганцу вершу Максіма Багдановіча із словамі **„І радзімаму краю служыць"**, Сьцяпан Александровіч піша:

„Засталася ‚радзімаму краю служыць' і спадчына слаўнага сына Беларускай Зямлі Каруся Каганца. Шчырыя й простыя яго творы, упяршыню найбольш поўна сабраныя ў гэтай кнізе, раскрываюць прывабны воблік пісьменьніка-дэмакрата й актыўнага грамадзкага дзеяча, які стаяў ля калыскі беларускай літаратуры пачатку XX стагодзьдзя. Проза, паэзія, драматургія й публіцыстыка Каруся Каганца — гэта своеасаблівае пераходнае зьвяно ад творчасьці Францішка Багушэвіча да лірыкі Янкі Купалы й Якуба Коласа, яшчэ адзін доказ таго, што пасьля ‚Дудкі беларускай' літаратурна-грамадзкі прагрэс нацыянальна-вызваленчы рух на Беларусі ня прыпыніўся ўжо ні на хвілю ..."

У кнізе выбраных твораў Каруся Каганца зьмешчаная й цікавая ягоная „Прамова", напісаная ў 1893 годзе, а ўпяршыню надрукаваная адно летась. „Прамова" пачынаецца наступнымі словамі:

„Гэй, хлопцы, брацьця мае, а сыны Зямлі Беларускай, каторая раськінулася ад Гродны да места Смаленска й ад Прыпяці аж на другі бок ракі Дзьвіны перакінулася. Кіньце ўвакол вокам, сабярыце харашэнька думкі й скажэце, ці павінна так быць, як цяпер ёсьць? Ці справядліва гэта — усяго, што сваё, чурацца: і мовы сваёй, і звычаю свайго, і апраткі сваёй? А ведаеце тое, што мова наша калісь слаўнай была, і быў час, як спамеж другіх народаў славянскіх, слаўных людзей выходзіла даўней і цяпер выходзіць і розумам і ваеннымі заслугамі".

Напамін у прыведзенай цытаце з „Прамовы" Каруся Каганца пра тое, што **„Зямля Беларуская ... раськінулася ад Гродны да места Смаленска"**, даў Сьцяпану Александровічу аснову з пачуцьцём нацыянальнай гордасьці сьцьвердзіць, што Карусь Каганец атаясамліваў тэрыторыю Беларусі „зь межамі Вялікага Княства Літоўскага".

Спасярод драматычных твораў Каруся Каганца неабходна прыгадаць ягоную кароткую сатырычную камэдыю „Модны шляхцюк". Цікавая яна тым, што зь ёй пераклікаецца Купалава „Паўлінка", у якой у вобразе Адольфа Быкоўскага атрымаў далейшае разьвіцьцё „тып мясцовага „шляхцюка-пустазвона", які выракаецца ўсяго свайго роднага".

Наапошку трэба прыгадаць драматычныя творы Каруся Каганца на гістарычныя тэмы, як „Старажовы курган" і „Сын Даніла". Хоць абедзьве драмы й не закончаныя ды ня вельмі сцэнічныя ў сваіх захаваных частках, аднак важныя яны тым, што ў гісторыі беларускай літаратуры становяць яны першыя драматычныя спробы на гістарычныя беларускія тэмы. Падобна як Карусь Каганец, не малыя заслугі для гісторыі беларускай літаратуры пакінулі Альбэрт Паўловіч і Ядвігін Ш.

Як інфармуе Сьцяпан Аляксандровіч, літаратурную дзейнасьць пачаў Албэрт Паўловіч яшчэ ў канцы XIX стагодзьдзя, але ў друку ўпяршыню выступіў у 1907 годзе. Найбольш плённы пэрыяд ягонае творчасьці прыпадаў на перадрэвалюцыйнае дзесяцігодзьдзе, калі ў „Нашай Ніве" зьявіліся найлепшыя ягоныя гумарыстычна-сатырычныя й лірычныя вершы. У 1910 годзе выйшаў у Вільні першы й адзіны зборнік ягоных вершаў „Снапок", а частка твораў была раськіданая ў беларускіх календарох і розных пэрыядычных выданьнях нашаніўскае пары. Ягонаму пяру належыць драма „Васількі", выдадзеная ў Вільні ў 1919 годзе, а шмат якія ягоныя творы, што ня былі друкаваныя ў пэрыёдыках, загубіліся.

Галоўная заслуга Альбэрта Паўловіча для беларускай літаратуры ў тым, што ён першы праклаў сьцежку ў беларускай дакастрычніцкай паэзіі нялёгкаму й складанаму жанру — гумару й сатыры. Як перша-праходца ў гэтым жанры, Альбэрт Паўловіч не патрапіў даць выдатных мастацкіх твораў, абмяжоўваючыся пераказваньнямі ведамых анэкдотаў і жартаў, нэў-

(Заканчэньне на 5-ай бачыне)

Заслужанаму беларускаму нацыянальна-грамадзкаму й палітычнаму дзеячу ды вялікаму прыяцелю нашае газэты

АЛЯКСАНДРУ СТАГАНОВІЧУ

25 студзеня 1980 году споўнілася 90 год жыцьця.

З гэтае нагоды шчыра Яго вітаем, жадаем усякае жыцьцёвае памыснасьці, даўгога жыцьця ды далейшае плённае дзейнасьці на беларускай нацыянальнай ніве!

Рэдакцыйная Калегія Газэты „Беларус"

ПАДЗЯКА

Дзеля майго веку ня маю магчымасьці лістоўна выказаць шчырае сардэчнае падзякі Айцу Аляксандру Яноўскаму, які адслужыў малебен у царкве на мае 90-ыя ўгодкі, і ўсім Дарагім Суродзічам, якія віталі мяне лістоўна, тэлефанічна й асабіста.

Усім ім шчырае, шчырае беларускае дзякуй!

Аляксандар Стагановіч

У БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЕ СЬВЯТОГА ЮР'Я У ЧЫКАГА

На мае й Царкоўнай Управы запросіны 22 студзеня сёлета прыбыў з Польшчы ерадыякан Варнава Саньчык. У нядзелю 27 студзеня ён прыняў удзел у Божай Службе й прывітаўся зь вернікамі нашае царквы. Пасьля Сьвятой Літургіі ў царкоўнай залі адбылося з гэтае нагоды прыняцьце зь беларускімі стравамі й гарачымі прамовамі дзеля прывітаньня новага свайго сьвятара й пажаданьнямі добрага здароўя й посьпехаў у ягонай дзейнасьці ў будучыні.

Архімандрыт Язэп

НЯ РЭГАБІЛІТАЦЫІ, А АСУДЖЭНЬНІ

(Заканчэньне з 4-ай бачыны)

тральных у ідэйным і палітычным гучэньні. Тым ня менш, ягоныя гумарыстычныя й сатырычныя творы цешыліся вялікай папулярнасьцяй у тагачасных чытачоў і выклікалі ў іх пачуцьцё любасьці да свайго роднага, беларускага. Ягоныя лірычныя вершы беспасярэдня будзілі й разьвівалі патрыятычныя пачуцьці ў тагачаснага чытача.

Найвыдатнейшым беларускім паэтам і празаікам пачатку нашага стагодзьдзя быў бясспрэчна Ядвігін Ш. Яшчэ пры ягоным жыцьці выйшла ў сьвет шэсьць ягоных твораў: паэма „Дзед Завала" (1910), зборнікі апавяданьняў „Бярозка" (1912) і „Васількі" (1914), „Успаміны" зь ягоных студэнцкіх гадоў, калі ён за рэвалюцыйную дзейнасьць быў пасаджаны ў маскоўскую Бутырскую турму (1921) ды два выданьні перакладу апавяданьня Гаршына „Сыгнал". Апрача гэтага, ён-жа й аўтар першага беларускага раману „Золата", які надрукаваны ў незакончаным выглядзе ў газэце „Беларусь" у 1920 годзе, а таксама аўтар першага падарожнага беларускага нарысу „Лісты з дарогі", што друкаваўся ў 1910 годзе ў „Нашай ніве".

Вельмі высака ставіў творчасьць Ядвігіна Ш. першы й вельмі строгі беларускі прафэсыйны крытык Максім Багдановіч. Паводля характару таленту Багдановіч уважаў Ядвігіна Ш. чыстым байкапісцам. **„Няма сумлеву, што ў васобе Ядвігіна Ш.**, — сьцьвярджаў Максім Багдановіч у артыкуле „За тры гады", — **мы маем аднаго зь лепшых баечнікаў нашых часоў . . ."**

Несамавітае пытаньне рэгабілітацыяў беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў на гэтым далёка не канчаецца. Пытаньне гэтае расьцягваецца як на пісьменьнікаў дакастрычніцкага, гэтак і савецкага ўжо часу. Усе беларускія савецкія пісьменьнікі, арыштаваныя й высланыя ў 30-ых гадох, пасьля XX і XXII зьездаў партыі ў 1956 і 1961 гадох былі рэгабілітаваныя адно часткава: спосабам выданьня зьціпленькіх кніжачак іхнае творчасьці пад стандартнымі загалоўкамі „Выбранае", якія былі выдадзеныя вельмі сьціплымі тыражамі, што ўжо даўно сталіся бібліяграфічнымі рэдкасьцямі. Яшчэ горш з рэгабілітацыяй гэткага выдатнага беларускага паэты, як Алесь Гарун.

Ён падпаў пад цэнзурныя забароны з прычынаў біяграфічнага характару, як актыўны дзеяч Беларускай Народнай Рэспублікі й ня менш актыўны ўдзельнік фармаваньня беларускага нацыянальнага войска гэтае рэспублікі ў вабставінах польскае акупацыі Беларусі. Але ў літаратураведных працах і ў другім томе „Гісторыі беларускай дакастрычніцкай літаратуры" 1969 году выданьня літаратурная спадчына Алеся Гаруна ацэньваецца вельмі высака й у пазытыўным сэньсе. Трэба думаць, што беларускія літаратары, якія дамагліся выданьня выбраных твораў Каруся Кагаанца, Альбэрта Паўловіча й Ядвігіна Ш., зробяць усё магчымае, каб былі выдадзеныя выбраныя творы й Алеся Гаруна.

Найгоршая, аднак, доля спаткала выдатнага беларускага пісьменьніка Вацлава Ластоўскага й таксама з прычынаў біяграфічнага характару, як высокага дзеяча Рады й Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі. Ня толькі ўсе чыста ягоныя творы пад строгай цэнзурнай забаронай і сяньня, ня толькі пра іх няма й напаміну ў літаратураведных працах, але й само прозьвішча Вацлава Ластоўскага — Власта, як ён падпісваў свае творы, забаронена ўспамінаць і да сяньня. І толькі ў сваім 6-ым томе Беларуская Савецкая Энцыклапэдыя зьмясьціла заметку пра Вацлава Ластоўскага выключна адмоўнага характару, уважаючы найбольшым ягоным злачынствам тое, што ён **„процiпастаўляў беларускі народ рускаму, адмаўляў супольнасьць іх гістарычнага лёсу".**

А тымчасам месца й роля ў беларускай літаратуры Вацлава Ластоўскага вельмі вялікая. Максім Багдановіч у сваім аглядзе беларускай літаратуры „За тры гады (1911-1913)" даў гэткую, дарэчы, правільную й цалкам заслужаную ацэну пісьменьніку: **„Власт надрукаваў усяго 3-4 рэчы, але кожную можна ўзяць за прыклад, як трэба пісаць".**

Усваіх мастацкіх легэндах Ластоўскі з асаблівай любасьцяй зьвяртаўся да беларускай старасьвеччыны, а ягоны найбольшы твор гэтага жанру „Лябірынты" — гэта ў нашай літаратуры бадайшто адзіны выдатны ўзор навукова-фантастычнае аповесьці. Наагул-жа трэба спадзявацца, што беларускія літаратары ўсё-ж падымуць даўно насьпелае пытаньне хоць часткавае рэгабілітацыі Вацлава Ластоўскага — Власта прынамся як пісьменьніка.

Вяртаючыся да загалоўку гэтага нашага артыкулу „Ня рэгабілітацыі, а асуджэньні", узапраўды бачым, што гэта асуджэньні найлепшых твораў нашае літаратуры, інакш кажучы, вычыркваньне іх з гэтае літаратуры. Вось чаму нашым пачэсным абавязкам памагаць, як мага, беларускім літаратарам на бацькаўшчыне вяртаць роднай літаратуры найлепшых ейных пісьменьнікаў і іхныя творы.

Ст. Станкевіч

КАЛЯДНАЯ ЯЛІНКА Ў НЬЮ ЁРКУ

Сьпяваюць калядкі — зьлева направа ў першым радзе: Паўлік Рамана, Ніна Заморская, Нэнсі Захаркевіч, Таня Заморская, Коля Рамана, а з боку настаўніца вучняў д-р Ала Орса-Рамана. У другім радзе: Антон Бартуль, Вінцэнт Мерляк і Крыся Захаркевіч.

Сёлета 13 студзеня ў выніку паразуменьня й супрацоўніцтва паміж бацькамі дзяцей ды прадстаўнікамі Акруговай Управы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня адбылася Калядная Ялінка для дзяцей у царкоўным будынку пры Атлянтык авэню 401 у Брукліне.

Зыйшлася з гэтае нагоды значная колькасьць суродзічаў зь дзьвюх беларускіх цэркваў Нью Ёрку. Надзвычай мілае ўражаньне выклікалі дзеці — удзельніцы й удзельнікі мастацкае праграмы. Усе яны ў новенькай беларускай народнай вопратцы, прыгожа ды багата вышытай: дзяўчаты ў ваднолькавых традыцыйных спадніцах, хлопцы ў сплеценых умельцам свае справы лапцях ды падпяразаныя тканымі паясамі ў сваіх вышываных кашулях.

У залі стаяла, загадзя прыбраная, вялікая ялінка з цацкамі, гэтым разам, работы самых дзяцей.

Адчыніў сьвятказаньне старшыня Акругі БАЗА Мікола Кунцэвіч, прывітаўшы ўсіх прысутных. Праграму вяла д-р Ала Орса-Рамана, якая й падрыхтавала да яе вучняў.

Праз дзьверы звонку ўвайшлі сьпяваючы калядоўшчыкі із зоркай, прыгожа памастацку выкананай адным з прыяцеляў дзяцей, якія прайшлі аж да сцэны ды, узыйшоўшы на яе, канчалі тую калядку: „Неба й Зямля". У міжчасе паміж калядкамі забірала голас з кароткімі інфармацыямі д-р Ала. Гэтак першы раз выступіла яна з падзякаю за супрацоўніцтва бацьком ды й самым вучням за тое, што самі зрабілі цацкі на ялінку, і сп-ні Зоры Кіпель, пад наглядам ды інструкцыямі якой гэтая праца праводзілася.

Наступнай калядкаю была „Там за рэчкаю, Каляда" ды за ёй выступленьне вучня Вінцука Мерляка зь ігрой на флейце беларускіх мэлёдыяў: 1. „Беларусь, наша Маці-Краіна", 2. „Васілёчкі" й 3. „Павета". За добра выкананыя маладым музыкам мэлёдыі не шкадавалі прысутныя гучных воплескаў.

Глыбака прамаўлялі й узрушвалі калядкі, сьпяваныя дзіцячым хорам. Гэтак і наступная калядка „Сьвецяць, сьвецяць зорачкі". З даўгім вершам, урыўкам з паэмы Якуба Коласа „Новая Зямля" з разьдзелу „Каляды" вельмі ўдала выступіў дэкляматар Антон Бартуль, што добра ўзбагаціў сьвяточную праграму. І ўзноў калядка, гэтым разам адмысловая, з харэаграфічнай інтэрпрэтацыяй ейнага зьместу ў руках, ды прапяяная на два галасы, „Саўка ды Грышка", а за ёй апошняя „Учора зь вячора засьвяціла зора".

А тады прыйшоў час на кульмінацыйны пункт праграмы: першае выступленьне нованароджанае дзіцячае танцавальнае групы ў Нью Ёрку. Дык хай сабе яшчэ безназоўная група (чакаем на хрэсьбіны, паважаная Алюньця!) выканала найбольш папулярны наш традыцыйны танец „Лявоніху". Выканала на выдатна: з энтузіязмам, размахам, з прыпеўкамі асобна дзяўчат, асобна хлопцаў ды ўдалым харэаграфічным фіналам. А энтузіязм глядачоў выліўся ў запраўдную авацыю: Брава вучні!, Бравіссімо Настаўніца! Канец праграмы ня быў, аднак, канцом „Лявоніхі". На прапанову настаўніцы дзеці пачалі запрашаць да танцу сваіх бацькоў ды й іншых спасярод прысутных. Дык не аднаму з танцораў аж захапіла дух ад скокаў: запыхаліся й некаторыя бацькі, сьмяяліся дзеці.

Час прыйшоў і на Дзеда Мароза зь мехам падаркаў, што ўсё-ж дачакаўся свае пары (а быў ім юнак — сябра Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскае Моладзі Юрка Кіпель). Быў гэта добры, гаваркі, ласкавы Дзед Мароз, але ў вадным пункце баскампрамісовы: зажадаў, каб дзеці, калі хочуць атрымаць ад яго падаркі, гаварылі да яго выключна пабеларуску. Шкада, што бацькі дзяцей ня ведалі пра гэта раней, дык папрактыкавалі-б загадзя зь дзецьмі родную мову й ня трэба было-б чырванець ды канфузіцца, калі на запытаньне Дзеда Мароза: „ці гаворыш пабеларуску", быў адказ: „НО"! І не дзяцей віна ляжыць у гэтым балючым „НО", але толькі бацькоў.

Нацешыўшыся падаркамі, была зладжаная для дзяцей пачостка. Выглядала, што набліжаецца й канец. На заканчэньне выступіў сп-р Пранцiш Бартуль, бацька аднаго з удзельнікаў праграмы, з кароткай прамовай, у якой выказаў шчырую падзяку асобе, што ўклала шмат працы, арганізуючы сьвяточнае выступленьне: „Цёці Алі, бо, каб не яна, нічога падобнага, як сяньняшняе выступленьне, ня было-б". Ён выказаў думку ўсіх прысутных, за што й яму ў сваю чаргу ўсе былі ўдзячныя.

Трэба спадзявацца, што новастворaная танцавальная група будзе разьвівацца ды й пры іншых нагодах узбагаціць мастацкай праграмай сьвяткаваньні, ладжаныя ў вабодвых беларускіх асяродках пры абедзьвюх беларускіх цэрквах. Будзем таксама спадзявацца, што праграма выступленьняў вучняў зь іншых нагодаў, прыкладам, нацыянальных сьвятаў, будзе мець і адпаведную колькасьць патрыятычнага зьместу вершаў ці навет і сцэнак у роднай мове. Мастацкая дэкляматарка сп-ня Вера Бартуль напэўна не адмовіцца дапамагчы ў гэтым былым сваім вучням. Гэтае беларускае слова ў вуснах маладога пакаленьня й надае той глыбейшы сэнс усёй нашай грамадзкай працы, як і працы з самымі вучнямі, былымі вучнямі беларускае школы, што ўсё яшчэ ейны ўплыў на сабе адчуваюць.

Зінаіда Станкевіч

ЗНАЙШЛІ ВАРВАРЫ ТАПОР ПАД ЛАВАЙ

(ЗАМІЖ ФЭЛЬЕТОНУ)

Кадэбэшніцкая газэціна „Голас Радзімы" ў № 47 за 22 лістапада летась цешыць нас весткай, што „нядаўна мы пабагацелі на яшчэ адзін выдатны помнік беларускай культуры — Магілёўскую хроніку".

І дзе-ж думаеце, людцы добрыя, знайшлі тыя дбайлівыя навуковыя краты гэны „выдатны помнік"? Можа, як тыя Жыды, знайшлі зьвіткі Старога Запавету дзесьці дбайліва схаваныя ў якой горнай пячоры? Ды не. Аказваецца, ён тут-жа проста пад рукой, у ленінградзкай „публічцы", значыцца ў публічнай бібліятэцы быў. Пра тое, як вядзецца гаспадарка ў гэнай „публічцы", скажам ніжэй.

А цяпер з вуснаў дасьледнікаў зьместу гэнай хронікі даведваемся, што прадстаўляе сабою тая хроніка. Яна ахоплівае падзеі гораду Магілева ад 1526 да 1856 году. Летапіс, пачаты купцом Трахімам Суртам, працягваў рэгент Магілеўскай гарадзкой канцылярыі Юры Трубніцкі. У хроніцы ёсьць „шырокае й дакладнае аб'ектыўнае апісаньне сацыяльна-палітычнага, гаспадарскага й культурнага жыцьця гэтага гораду . . .безьліч самых разнастайных вестак . ., апавяданьні пра паўстаньні ў Магілёве ў 1610 і 1661 гадох.., матарыялы зь гісторыі рамёстваў, архітэктуры, рэлігіі, звычаяў і быту гараджанаў Беларусі, паведамленьні пра розныя нязвычайныя здарэньні й стыхійныя зьявы . . ."

„Зь вялікай мастацкай сілаю абмаляваны ў хроніцы жудасны пажар 1708 году, калі за адзін дзень квітнеючы Магілёў ператварыўся ў руіны й попел". Гэта, як чытач пэўна прыгадвае, было ў часе так званай Паўночнай вайны й пра тое, як маскоўскі цар Пётр Першы паліў нашыя гарады, мы ведаем. А што-ж у хроніцы пра гэнага цара-разбуральніка? „Складаным, супярэчлівым паўстае перад чытачом Пётр Першы. Ён мудры дзяржаўны дзеяч і адначасна цар-самадур, які „ніколі ня быў стрыманым ў гневе".

Вось яно. У нас няма сумлеваў, што маглі магіляўчане думаць пра цара, якога „нястрыманы гнеў", пэўне-ж, пазналі на сваёй скуры. Дык каб яму сталася дзясятая доля таго, што яму сулілі зьняможаныя й пакораныя продкі нашыя!

Ведама-ж, знойдзеная хроніка зьяўляецца цікавым гістарычным дакумэнтам нашае мінуўшчыны. Кадэбэшніцкая газэціна прыгадвае, што яна паведамляла пра знаходку ў ленінградзкай „публічцы" дзевяць гадоў таму. Спатрэбілася, відаць, ладня часу, пакуль „родная партыя" дазволіла гэты цікавы дакумэнт дасьледаваць, і ён, згодна „Голасу Радзімы", „неўзабаве будзе апублікаваны ў Маскве ў чарговым, 35 томе „Поўнага збору рускіх летапісаў".

А як-жа вядзецца гаспадарка ў гэнай „публічцы", дзе Магілеўскую хроніку „знайшлі"? Пра гэта даведваемся ад К. Усьпенскага (псэўдонім Касьцінскі), што ад леташняга году жыве ў Задзіночаных Штатах Амэрыкі. Падчас мінулай вайны палкоўнік, ён, як чалавек, што ведаў некалькі моваў, пасьля дэмабілізацыі працаваў нейкі час пры разборцы „трафейнага фонду" (зрабаваных па Эўропе кнігаў) „публічкі" й пра розныя цікавыя дэталі даведваемся зь ягонага артыкулу „Ёган Гутэнбэрг і іншыя" („Кантынэнт", № 21). Загадчык аддзелу рэдкае кнігі Люблінскі раз папразіў Усьпенскага памагчы яму схадзіць „уніз", значыцца, у склеп па „сякія-такія кнігі".

„Праз цэлы шэраг заляў і сховішчаў, — піша Усьпенскі, — па сырых і брудных сходах апусьціліся мы ў склеп і апынуліся ў цёмным, ужо цалкам сырым памешканьні, у якім на драўляных полках зь левага й правага бакоў былі наваленыя кучамі нязьлічоныя томы „ін фоліё", „ін кварто", „ін актаво" ў пачарнелых скураных пераплётах. Ішлі мы па рэдкіх драўляных памостах, пад якімі хлёпала вада, а ў паветры стаяў пах гнілі й сьмерці. Я ламаў сабе галаву, намагаючыся зразумець, чаму гэтыя рэдкія й найрадзейшыя кнігі — у мяне было ўжо зыркае вока — зьберагаюцца ў такім неадпаведным месцы. Мы йшлі падваламі ў чародны рэйс, калі Люблінскі, што йшоў сьпераду, зрабіў дзіўны, амаль акрабатычны скок назад і, упаўшы на калені, пачаў разглядаць цяжкую дубовую дошку, закрываўшую прагал між сасновымі кладкамі. Мы абое ступалі на гэтую дошку ўжо некалькі раз, у ёй нічога прывабнага ня было, але Люблінскі раптам апусьціў свае беласьнежныя накрахмаленыя манжэты ў гэту чорную, сьмярдзючую ваду, падняў дошку й я пачуў здушаны стогн, амаль плач.

— Што сталася? — спытаўся я.

Люблінскі павярнуўся ка мне, трымаючы перад сабой дошку, вада

(Заканчэньне на 6-ай бачыне)

ШТО ЧУВАЦЬ?

У вапошнім нумары лёнданскага англамоўнага „Журналу Беларусаведы" (vol. IV, № 2 — year XIV) зьмешчаныя артыкулы:

Гэрман Бізэра (панямецку) пра марфалягічную адаптацыю нямецкіх назоўнікаў у старабеларускай мове; Пітэра Майо пра беларускі правапіс ад рэформы 1933 г. да нашых дзён; М. Сякерскага пра нясьвіскія маёнткі князя Мікалая Радзівіла; гадавая справаздача старшыні Англа-Беларускага Таварыства за 1977-78 гады; рэцэнзіі, бібліяграфія беларусікі.

Вялікі й вельмі добра выдрукаваны сьпеўнік „Гімны Хрысьціян" выйшаў у канцы году летась з друку стараньнямі й коштам Беларускага Эвангельска-Баптысцкага Брацтва. Пераклаў з розных моваў і ўклаў сьпеўнік сп. Даніла А. Ясько. У кнізе на 452 бачынах зьмешчана 604 рэлігійныя песьні, памайстроўску перакладзеныя ў беларускую мову. Кніга мае альфабэтны паказьнік песьняў. Ейны выдавец: Byelorussian Evangelical Baptist Fraternity, R. D. 1, Box 241, Cranesville, Pa. 16410.

У юбілейным 50-м нумары часапісу *Byelorussian Youth* зьмешчаныя артыкулы пра: „беларускі этнічны тып (Юрка Азарка); разуменьне савецкае сыстэмы (рэдакцыйны); страх перад Расейцамі (Рональда Рэгана); пра славянаў (праф. Рада Ленчэка); Дрыгвічоў (Раісы Станкевіч); пра сябе й вершы (Рагнеды Жамойда); прыгоды на аэрадроме (Данчыка Андрусышына); пра дзейнасьць сяброў згуртаваньня Беларуска-Амэрыканскае Моладзі ў штаце Нью Джэрзі (Юркі Кіпеля). Як звычайна, у нумары ілюстраваная хроніка, лісты ў рэдакцыю.

На 50-м нумары часапісу жадаем „Беларускай Моладзі", ейнаму галоўнаму рэдактару сп-чні Раісе Станкевіч ды ўсім сябром рэдкалегіі й чытачом шмат далейшых гэткіх-жа цікавых і гэткіх-жа карысных нумароў.

У сьнежанскім калядным нумары „Голасу Царквы" за 1979 год зьмешчаныя матарыялы: Каляднае Архіпастырскае Пасланьне Япіскапаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы; Евангельле Лукаша; Малітва да Прападобнай Еўфрасіньні, князёўны Полацкае; пра Юбілейнае сьвяткаваньне ў гонар Экзарха Канстантынопальскага Патрыярха Архіяпіскапа Яковаса; з царкоўнага жыцьця БАПЦарквы ў Аўстраліі; хроніка парахвіі БАПЦ ў Мэльбурне; артыкул Міхася Белямука „З жыцьця Сымеона Полацкага"; артыкул з „Голасу Радзімы" пра „БАМ" і хроніка.

Кангрэсмэн Джозэф Адаба напісаў ліста Генэральнаму Сакратару КПСС Л. Брэжневу ў справе выезнае візы для беларускага іншадумца Кукабакі. Пра гэта кангрэсмэн Адаба паведаміў у лісьце да сп-чні Раісы Станкевіч, адказваючы ёй па атрыманьні ад яе паштоўкі, прысьвечанае М. Кукабаку, што выйшла ў нашым выдавецтве.

У часапісе „Современник" №43-44 (1979 г.) зьмешчаны артыкулы: сп. К. Акулы пад заг. „Грахі ‚Современника' ці змова супраць ‚Современника'?" і „Максімаў раздумоўвае"; праф. Ул. Сядуры „Спэктакль трыюмфальнае ўдачы" (пра паказ „Братоў Карамазавых" Дастаеўскага); у разьдзеле бібліяграфіі — рэцэнзія К. Акулы на раман Ільлі Клаза (Менск, 1977) „Белая Русь".

БЕЛАРУСКІЯ КАЛЯДНІЯ ЗВЫЧАІ Ў КАНАДЫЙСКІМ РАДЫІ

23 сьнежня мінулага году Канадыйская Радыёвая Карпарацыя перадала ў францускай мове абшырнае інтэрвю пра каляднія звычаі ў Беларусі, Армэніі, Партугаліі й на Ўкраіне. Ад Беларусаў у інтэрвю прыняла ўдзел сп-ня І. Сурвіла.

НА СЬВЯЦЕ ЎКРАІНСКАЙ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ

У нядзелю 27 студзеня сёлета ў Лёс Анджэлесе ў Украінскім Культурным Цэнтры адбылася сьвяточная праграма, прысьвечаная 62-ім угодкам абвешчаньня незалежнасьці Ўкраінскай Дзяржавы ў 1918 годзе. Галоўнымі прамоўцамі былі сп-ня Раіса Мароз і д-р Уладзімер Душнік, рэдактар „Украінскага Квартальніка" ў Нью Ёрку.

Пасьля ўрачыстасьці сп. Ч. Найдзюк спаткаўся з абодвымі паважанымі гасьцямі й даў ім некаторыя інфармацыі аб Беларусах. Сп-ня Мароз была навет ахвотнай напісаць на паштовай картцы што прадстаўляе здымак Гарадзкой Управы Лёс Анджэлесу з украінскім сьцягам, наступныя словы паўкраінску: **„Дай Боже кращої долі для Білорусі і України! Лос Анджэлос, 27. I. 1980".** З подпісам — Раіса Мароз! Такія асаблівыя й мілыя спатканьні з украінскімі прыяцелямі дадаюць больш ахвоты й веры да лепшых суседзкіх узаемадачыненьняў паміж Беларусамі й Украінцамі.

Ю. Н.

КНІГА ЛІТАРАТУРНАЕ СПАДЧЫНЫ АЛЕСЯ САЛАЎЯ

Справа выданьня кнігі паэтычнае спадчыны АЛЕСЯ САЛАЎЯ паважна пасунулася наперад. Кнігу лінатыпным наборам набірае наш вядомы суродзіч-друкар і выдавец сп. Мікола Прускі. Ужо набрана больш за палавіну кнігі.

Дзякуючы грамадзкай ахвярнасьці ідзе даволі добра й збор падпіскі ды ахвяраў на друкаваньне кнігі й Управа Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва гэтым дзякуе ўсім ахвярадаўцам і падпішчыкам за маральнае й матар'яльнае падтрыманьне. Асабліва шчодра справу выданьня кнігі падтрымалі нашыя суродзічы Аўстраліі, краіны, дзе Паэта жыў, тварыў і пахаваны.

Да 1 лютага 1980 г. на конта выданьня кнігі, разам з працэнтамі, уплыло **4985.81 дал.** Каб пры бязупынным росьце коштаў друку кнігу належна выдаць, патрэбная аднак далейшая дапамога Суродзічаў і падпіскаю, і ахвярамі. Цана падпіскі на кнігу — **15.00 дал.** Чэкі просім выпісваць на: Byelorussian Institute of Arts and Science.

Падпіску й ахвяры слаць трэба на адрыс:

Byelorussian Institute of Arts and Science
3441 Tibbett Avenue, Bronx, N. Y. 10463 U.S.A.

Управа Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва

ЗНАЙШЛІ ВАРВАРЫ ТАПОР ПАД ЛАВАЙ

(Заканчэньне зь 5-яй бачыны)

цякла зь яе, манжэты былі амаль чорныя, а яго твар — я ўбачыў гэта навет у паўзмроку склепу — закрыўся сьмяротнаю бледнасьцяй.

„— Божа мой … — пачуў я. — Мазарыні… Божа мой… Якая дурнота!!" Усьпенскі ня зусім разумеў сутнасьць таго, што здарылася, дык таго-ж дня спытаўся свайго калегу.

„— Што-о? Ма-за-ры-ні? — вымавіў ён, і вочы яго засьветліліся. — Гэткага трэба было чакаць … У гэтай краіне ўсё можа здарыцца, што хочаш! Вы знаеце, што такое „Мазарыні?" „Біблія Мазарыні"? Я прызнаўся, што чую гэты назоў першы раз.

„— Гэта так завецца „соракдвухрадковая Біблія" Гутэнбэрга, гэта значыць тая кніга, выданьнем якое пачалося кнігадрукаваньне. Зьберагліся ім сем ці восем паасобнікаў і кажны зь іх каштуе міліёны золатам".

Аўтар згадвае, што гэткім чынам адзін паасобнік, што каштуе „міліёны золатам", быў зруйнаваны, а пасьля далей апісвае, як два эшалёны „трафейных кнігаў" прывезьлі пасьля вайны зь Нямеччыны й як шмат зь іх зруйнавалася. Вось у рукі такіх варвараў трапілі некалі, як трафеі, і скарбы беларускае зямлі. Колькі зь іх зруйнавалі, колькі распрадалі, а колькі яшчэ, можа, як тую Магілеўскую хроніку, „знойдуць" …

К. Акула

„ЗЬВЯЗДА", ТАСС І МОВА Ф. СКАРЫНЫ

Пра выдатнага першадрукара й асьветніка Беларусі Скарыну Францішка (якому часамі ўсё яшчэ прычапляюць імя „Георгія") напісаная ўжо, бадай, цэлая бібліятэка, і што ні год, у скарыніяну прыносіцца што-небудзь новае. Сёлета вялікую „навіну" падала газэта „Зьвязда". Паводля гэтага органу ЦК кампартыі Беларусі, Скарына выдаў у Вільні першую кнігу „на літоўскай мове".

Дасюль гісторыя ведала толькі пра Скарынавы выданьні кнігаў пабеларуску. Але вось у „Зьвязьдзе" за 6-га студзеня сёлета напісана чорна на белым: „Тут (гэта значыцца, у Вільні) ствараецца мэмарыяльны музэй. Адроджаны рэстаўратарамі памяшканьні, дзе ў пачатку XVI стагодзьдзя ўтрымліваў друкарню выдатны дзеяч беларускай культуры, асьветнік Георгі Скарына. У гэтым будынку ім была надрукавана першая кніга **на літоўскай мове".**

Гэта ўпяршыню сьвет даведваецца ад „Зьвязды" гэткую навіну! У часапісе „Неман" між іншага, у леташнім кастрычніцкім нумары, у рэцэнзіі на выдадзены ў Маскве Няміроўскім паказьнік літаратуры пра Скарыну чытаем: „За сямдзесят сем гадоў нашага стагодзьдзя Францішку Скарыну прысьвечана 1130 працаў, прычым больш за чатырыста створаныя апошнім дзесяцігодзьдзем".

Можна было-б у заклад ісьці з рэдактарам „Зьвязды" Тоўсьцікам, што нідзе ў гэных працах ён ня знойдзе цьверджаньня, што доктар Скарына із слаўнага гораду Полацку выдаваў кнігі палітоўску.

Праўда, цьверджаньне пра Скарынава літоўскамоўнае выданьне не належыць самому Тоўсьціку. Яно знайшло сабе месца ў зьмешчаным у „Зьвязьдзе" допісе карэспандэнтаў ТАСС Будрыса й Касарэнкі пра тое, як у Вільні аднаўляюцца старыя будынкі, як рэстаўратары „пранікаюць у глыбіню гісторыі".

Магчыма, што ў рэдакцыі „Зьвязды" ТАССаўскія матар'ялы не падлягаюць ніякаму карэктаваньню мясцовымі рэдактарамі.

Як-бы там ні было, цьверджаньне „Зьвязды" аб тым, што Скарына выдаваў кнігі ў літоўскай мове, ня можа быць сьпісанае на рахунак друкарска-карэктарскага недагляду або нейкага ляпсусу. Гэта барждзэй адлюстраваньне таго невясёлага стану з агульнай гістарычнай ведай і на Беларусі, і ў рэдакцыі органу ЦК рэспубліканскае кампартыі — сумны паказальнік абыякавага стаўленьня да свае нацыянальна-культурнае спадчыны.

З гэтае нагоды варта прыгадаць зьмешчаную ў дзясятым нумары часапісу „Полымя" за 1977 год мініятурку-абразок Фёдара Янкоўскага, пад заг. „Гісторыя зь гісторыкам".

Аўтар абразка, Янкоўскі, прафэсар БДУ, апісвае сваю сустрэчу — відаць на нейкай пэдагагічнай нарадзе, на якой яму давялося быць дакладчыкам, — сустрэчу з маладым, як ён кажа, „дагледжаным" чалавекам.

„Пакуль я рыхтаваўся, каб выйсьці на людзі, — расказвае Янкоўскі — ён гартаў і чытаў Хрэстаматыю старажытных беларускіх тэкстаў, потым расказваў мне, што ён гісторык, што вучыўся гадоў амаль на дваццаць пазьней за мяне і ў тэй самай навучальнай установе, што й я, але завочна…

„Калі-ж сталі ‚перакідвацца словам', пасьля яго першых фраз у мяне ня стала слоў. Сусед спытаўся:

„— Я ня ведаў, што ёсьць старажытныя беларускія пісьмовыя тэксты. Знойдзены? І даўно?

„Прайшлі гады, — піша далей Янкоўскі, — мне і сёньня чуваць яго словы, яго пытаньні, яго няведаньне …"

Газэта „Зьвязда" у сваім нумары ад 6-га студзеня сёлета нагадала нам пра падобнае „няведаньне", абвесьціўшы на ўвесь сьвет „навіну", што Скарына выдаваў кнігі палітоўску, тымчасам як усе дасьледнікі ў сотнях працаў пісалі й пішуць, што кнігі свае Францішак Скарына выдаваў пабеларуску.

А. Загорны

ДОКТАРУ БАРЫСУ РАГУЛЮ 60 ГОД

Сёлета 12 студзеня ў Дэтройце ў залі беларускае царквы Сьвятога Духа адбыўся вечар у гонар Д-ра Барыса Рагулі, якому 1 студзеня споўнілася 60 год жыцьця.

Уступам да ўрачыстасьці была вячэрня й малебен за здароўе й памыснасьць юбіляра ды ўсяе ягонае сям'і, урачыста адслужаныя а. Янкам Бруцкім. Па вячэрні прыняцьце, на якое дружна прыбыла ня толькі шматлікая грамада з Дйтройту, але й запрошаныя госьці з Канады: Бэры, Таронта й Лёндану, сярод якіх апошніх юбіляравы сыны — Валодзя й Андрэй.

Пасьля тостаў за здароўе юбіляра ды сп-ні Людкі, ня толькі вернай сяброўкі, як ён сам пра яе выразіўся, але й маральнае апоры й натхненьня ягонага жыцьця, па смачнай закусцы, падрыхтаванай дэтройцкімі спраўнымі гаспадынямі, паплылі прывітаньні ды ўспаміны прысутных сяброў яшчэ із школьнае лавы, унівэрсытэцкіх і пазьнейшых часоў. Д-р Язэп Сажыч, ён-жа разам із спадарствам Пляскачамі галоўны арганізатар юбілейнага вечару, успамінаў пра гімназіяльныя часы ў Навагрудку ды, як і іншыя прамоўцы, казаў, што Барыс ужо тады вылучаўся сярод калегаў сяброўскасьцяй ды арганізатарскімі здольнасьцямі.

Па заканчэньні вайны ўжо ў Нямеччыне, не зважаючы на тое, што на ўнівэрсытэты прыймалася вельмі абмежаная колькасьць чужынцаў, дзякуючы ініцыятыве й стараньням Барыса Рагулі на Марбурскі ўнівэрсытэт было прынята толькі Беларусаў і Беларусак, што беларуская студэнцкая група сярод чужынецкіх была аднэй з найбольшых. Калі-ж пасьля грашовае рэформы шмат каму дзеля грашовых цяжкасьцяў сталася немагчымым канчаць студыі ў Нямеччыне, Барыс узноў, рызыкуючы арыштам, два разы нелегальна прабіраўся, як кажуць, праз зялёную мяжу ў Бэльгію, каб дабіцца перш за ўсё ад бэльгійскіх уладаў дазволу на ўезд беларускім студэнтам у Бэльгію, а тады й прыйма іх на Лювэнскі ўнівэрсытэт, чаго ў канцы й дабіўся. Пра лювэнскія часы ўспамінаў сп. Арцюх, толькі ён чамусьці надумаўся прамаўляць пафранцуску, дык і ня шмат хто з прысутных разумеў, што ён казаў.

Юбіляра вітаў прысутны Старшыня Рады БНР д-р Вінцэнт Жук-Грышкевіч ды побач здароўя й шчасьця жадаў яму як свайму заступніку сілаў, энэргіі й вытрымаласьці ў змаганьні за ажыцьцяўленьне бээнэраўскіх ідэялаў. З прывітальнымі прамовамі выступалі таксама сп. Васіль Пляскач, а. Янка Бруцкі й рад іншых, ды апрача таго прысланая была прывітальная тэлеграма старшынём Галоўнае Управы БАЗА ды колькі прывітаньняў ад сяброў.

Вечар закончыўся танцамі пад беларускую музыку, удала наладжаную д-рам Сажычам зь беларускіх кружэлак.

Перад тым, як яшчэ раз пажадаць юбіляру ўсяго найлепшага ў жыцьці, хочацца дадаць, што д-р Барыс Рагуля, будучы добрым лекарам, дзейным дасьледнікам асабліва ў галіне лячэньня рака ды выкладчыкам на ўнівэрсытэце, заўсёды прыймае актыўны ўдзел і ў беларускім жыцьці, а галоўнае ёсьць ведамы із свае грашовае ахвярнасьці, бяз розьніцы ці на беларускія грамадзкія, царкоўныя ці палітычныя патрэбы. Дык дай Божа Табе, Барыс, сто год пражыць у добрым здароўі, шчасьці й памыснасьці сямейцы Тваёй і нам усім на радасьць, а Беларусі на карысьць.

В. Пашкевіч

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

За папярэдні пэрыяд (у студзені 1980) паступілі у касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

I. ЗША:

А. Прыслана беспасярэдня ў Рэдакцыю:

1. Лёнгіна й Уладзімер Брылеўскія	$ 100.00
2. Васіль і Галіна Русак з ахвяраў у памяць Веры Родзькі	50.00
3. М. Вайговіч	35.00
44. Сп-ня Н. Мароз	30.00
5. Сп-ня Я. Дубініна	25.00
6. В. Шчэцька	20.00
7. А. Якімовіч	20.00
8. С. Дудар	20.00
9. Беларуская Місія ў Задзіночаных Нацыях	20.00
10. Г. Паланевіч	20.00
11. Б. Данілюк	20.00
12. Я. Л.	15.0
13. М. Заморскі	15.00
14. Сп-ня М. Данілюк	10.00
15. К. Калоша	10.00
16. Сп-ня В. Блоцкая-Вуіч	10.00
17. Д-р М. Мінкевіч	10.00
18. Сп-ня М. Олійнік	10.00
Разам:	**$ 450.00**

Б. Заплачана Прадстаўніку газэты „Беларус" у Нью Джэрзі сп-ру Браніславу Даніловічу:

1. А. Дубяга	$ 35.00
2. Аддзел БАЗА ў НьюДжэрзі	25.00
3. Сэктар Рады БНР у Нью Джэрзі	25.00
4. А. Сільвановіч	20.00
5. С. Гутырчык	20.00
6. А. Каравайчык	20.00
7. Д. С.	20.00
8. А. Субота	20.00
9. К. Колбік	20.00
10. Д. Дзядзевіч	16.00
11. А. Балкоўскі	15.00
12. В. Стома	15.00
13. а. Я. Бруцкі	15.00
14. а. А. Яноўскі	10.00
15. В. Балтрушэвіч	10.00
16. Ю. Станкевіч	10.00
17. В. Лосік	10.00
18. Я. Мінюль	10.00
19. Ю. Азарка	10.00
20. В. Пелеса	10.00
21. А. Корбут	10.00
22. Сп-ня В. Кабушка	10.00
23. П. Швэд	10.00
24. А. Дарафейчук	5.00
Разам:	**$ 371.00**

II. АНГЕЛЬШЧЫНА:

Сп. Аляксандар Лашук …. **$ 226.00** (Іменная справаздача будзе пададзеная пасьля атрыманьня яе ад сп. А. Лашука).

III. КАНАДА:

1. **Я. Сурвіла**	**$ 30.00**
2. **Д-р В. Жук-Грышкевіч**	**$16.00**

IV. АЎСТРАЛІЯ:

1. **Беларускае Аб'еднаньне ў Заходняй Аўстраліі**	**$ 110.95**

2. З прысланых сп. М. Ніканам у студзені сёлета ЗША $605.37 ніжэй квітуем толькі грошы, заплачаныя наступнымі асобамі на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

1. М. Нікан	$ 25.00
2. М. Скабей	25.00
3. А. Калодка	15.00
4. М. Максімаў	15.00
5. М. Кулага	15.00
6. Сп-ня З. Кадняк	15.00
7. А. Груша	15.00
8. Я. Груша	15.00
9. А. Кукель	15.00
10. М Яўневіч	15.00
11. М. Шэко	15.00
12. А. Грынько	10.00
Разам:	**$ 195.00**

Затое заплачаных сп. М. Нікану 9-цю асобамі грошай ЗША $160.00 на выданьне юбілейнай кнігі на 100-годзьдзе Янкі Купалы ў гэтым нумары газэты, нажаль, паквітаваць ня можам, так як сума гэтая фігуруе ў супольных чэках із сумай на Выдавецкі Фонд „Беларуса". Пасквітуем яе пазьней пасьля таго, як у нашай бугальтэрыі сума гэтая будзе пераафармленая, як на выданьне юбілейнай кнігі на стагодзьдзе Янкі Купалы.

Увага: Некаторая сума пададзеная сп. М. Ніканам згары ў надзеі, што яна хутка будзе ім атрыманая. Тады-ж таксама будзе гэтая сума й паквітаваная ў газэце.

V. Д А Д А Т К О В А:

Чэк ад „Альфа Інджынірынг Бэнк" на „Беларуса", але ня прысланыя дадзеныя, якія людзі ці арганізацыя гэтыя грошы заплацілі. Дык і гэта будзе ўдакладнена пазьней.

Усяго разам у студзені 1980 г. $ 1,288.00

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйная Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!

Усіх тых, што атрымліваюць газэту ад сябры Рэдакцыйнае Калегіі й нашага прадстаўніка ў Нью Джэрзі Браніслава Даніловіча, ветліва просім на ягонае імя й ягоны адрыс перасылаць ці перадаваць і грошы на газэту.